

Z OBSAHU ČÍSLA

Porodnická a gynekologická klinika

Jubileum Lékařské fakulty UK

Zavádění a úhrady nových technologií

Životní jubilea:

prof. MUDr. Bohuslav Král, CSc.

doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc.

Ohlédnutí za koncem roku v ZŠ a MŠ při FN HK

Příjemné odpoledne prožili malí pacienti z dětských oddělení Fakultní nemocnice Hradec Králové. Po pohádce se děti dočkaly návštěvy Mikuláše, Čerta a Anděla. Za básničku nebo písničku byly bohatě odměněny. Závěrečnou tečku celému odpolední dalo i chození Mikuláše po pokojích ležících dětiček.

Poslední týdny před vánočními svátky děti vánočně tvořily svíčky, přáníčka, zdobily perníčky a nemocnicí procházel Santa a naděloval plyšáky a jiné drobné dárky.

◀ Foto na titulní straně: Oslava výročí 17. listopadu v roce 1945. Archiv Muzea východních Čech v Hradci Králové.
Foto na zadní straně: Astrofotografie, Ing. Miloš Hroch, Ph.D. ▶

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA, redaktorka: Bc. Iveta Juranová. Adresa redakce: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz.
Redakční rada: Ing. Veronika Bartošová, PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, Mgr. Lucie Jarešová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., doc. MUDr. Jiří Páral, Ph.D., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., PhDr. Jiří Štěpán, Mgr. Dana Vaňková, Miroslav Všečeka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D.

Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v Nakladatelství ATD Dvůr Králové n. Lábem (atd.hk@seznam.cz, tel. 774 167 245)
Ročník XXV (2015), č. 1 • Vyrobitel tiskárna V&H Print Hlávko s.r.o., Nové Město nad Metují • MK ČR E 11425 • ISSN 1211-295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adrese <http://fnhk.cz> v kapitole O fakultní nemocnici a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby – Časopisy)

Pokyny pro autory: Text příspěvku odevzdávejte elektronicky, zpracovaný v editoru Microsoft Word. Doprovodný obrazový materiál nevkládějte do textu, ale pošlejte samostatně. Kontaktní adresy: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz

Vážení a milí čtenáři Scanu,

máte před sebou první letošní vydání časopisu Scan, které je prvním v roce, kdy Lékařská fakulta v Hradci Králové slaví 70. výročí svého založení a zároveň časopis Scan vstoupil do svého 25. ročníku. Obě tato výročí logicky významně ovlivní obsah i vzhled časopisu v tomto roce a já pevně věřím, že se Vám plánované úpravy, které pro Vás redakce Scanu připravila, budou líbit. Jsem rád, že nové rubriky odborných a kulturních akcí, které jsme zavedli již v průběhu minulého roku, stále nabývají na svém rozsahu a kvalitě. V souvislosti s tím bych chtěl na tomto místě ocenit spolupráci vedení jednotlivých klinických i teoretických pracovišť FN a LF, a zejména pak pracovníků Muzea východních Čech, konkrétně paní PhDr. Koritenské.

Nyní krátce k obsahu tohoto vydání. Protože jde o první letošní číslo, nemohou na jeho začátku chybět „ohlédnutí a výhledy“ ředitele FN a děkana LF. Z klinických pracovišť FN Scan v tomto čísle představuje Klinikou porodnictví a gynekologie. Již zmíněné letošní výročí založení LF připomíná titulní strana Scanu a budeme se k němu vracet v každém letošním čísle formou vzpomínek pamětníků z řad studentů, bývalých děkanů a seriálem o historii vzniku budovy LF. Druhé letošní výročí, které se týká přímo Scanu, Vám připomene vložené „retro“ vydání složené jak z historických příspěvků, tak ze vzpomínek na jeho jednotlivé vedoucí redaktory. Pravidelné rubriky poprvé v tomto čísle obohacuje příspěvek doc. Hegera, který se ve svém sdělení zamýšlí nad současným systémem financování zdravotnictví. Jde o první výsledek spolupráce, která by měla čtenářům Scanu přinést informace o aktuálně řešené zdravotnické problematice v Poslanecké sněmovně a do budoucna snad i Senátu ČR.

Doufám tedy, že se Vám bude i v tomto roce Scan líbit. Za jeho redakci Vám mohu slíbit, že se o to budeme nadále snažit. Pokud budete mít jakékoliv připomínky nebo návrhy pro další zlepšení, budeme Vám za ně vděční.

-mai-

OBSAH

Ohlédnutí za koncem roku v ZŠ a MŠ při FN HK	2
Fakultní nemocnice Hradec Králové: Co přinesl rok 2014 a jak dále?	4
Lékařská fakulta v roce 2015	4
Mons. Jan Vokál na návštěvě ve FN	5
Habilitační řízení	5
Porodnická a gynekologická klinika	6
Lékařská fakulta očima pamětníků	8
Příběh budovy Lékařské fakulty	10
Lékařská fakulta UK v Hradci Králové po listopadu 1989	12
Lékařská fakulta v roce 1990	13
11th International Medical Postgraduate Conference	14
Noví vedoucí pracovníci	15
Gratulace – prof. MUDr. J. Malý, CSc. senátorem	16
Zprávy z Parlamentu ČR: Zavádění a úhrady nových technologií – stálé hledání pravidel	17
Nitrolební tlak bude možné měřit i bez navrtání lebky!	18
Životní jubileum – prof. MUDr. Bohuslav Král, CSc.	19
Jubileum doc. MUDr. Herberta Hanuše, CSc.	20
Životní jubileum – PhMr. Milan Dvořáček	20
Odborné akce pořádané pracovišti FN a LF UK	21
Historie medicíny ve filatelii	22
Architektura Hradce Králové na fotografiích Josefa Sudka	22
Zemřel Zdeněk Doubek	23
Co také zaznělo v Senátu	24
Galerie Na Hradě: Tapiserie, oděvy, krajky, gobelíny	25
Romantika měst a Afrika	25
Oskar a růžová paní	26
Kam za kulturou v Hradci Králové	26
Z historie českých špitálů: Špitál sv. Antonína a sv. Alžběty (Císařský špitál)	27

Fakultní nemocnice Hradec Králové: Co přinesl rok 2014 a jak dále?

Prof. MUDr. ROMAN PRYMULA, Ph.D., CSc.

Turbulentní vývoj roku 2013 se mírně uklidnil a velké nemocnice se postupně zotavovaly z ran utrpených díky tvrdým restrikcím úhradové vyhlášky, nás nevyjímaje. Připravili jsme vyrovnaný rozpočet a očekávali mírně přebytkové hospodaření v sudém, tedy prorůstovém roce, abychom vytvořili manévrovací prostor pro rok následující, z historických zkušeností naopak útlumový. Jednání s pojišťovnami byla nesmírně náročná a často připomínala hokynaření na tureckém trhu. Pojišťovny zpravidla nechťely uhradit veškerou odvedenou péči a poměrně mocným nástrojem hloubkových revízi, které vždy něco musí naleznout, nás nutily k „vzájemně výhodným kompromisům“, i když o té vzájemné výhodnosti můžeme jistě s úspěchem pochybovat. Proces se nicméně podařilo zastabilizovat a do roku 2015 vstupujeme s drobným přebytkem.

Rok 2014 byl i rokem značné masmedializace aktivit Fakultní nemocnice Hradec Králové, a to ne vždy pouze v pozitivním slova smyslu. Největší kampaň se rozpoutala kolem auditů Ministerstva financí v českých nemocnicích. Pominu-li politický podtext celého procesu, je třeba zmínit faktickou část. Po vlastní kontrole obdržela FN HK předběžnou zprávu se závěry komise. Naši nemocnici zde hrozily významné sankce, které byly stanoveny za údajné předražení a vyloučení referencí uchazečů v soutěžích z mimoevropských zemí. Úhrnná hodnota sankcí byla stanovena na částku přibližně 55 milionů korun. To bylo velmi vhodným soustem pro masmédiá, která nás intenzivně pranýřovala za tyto nákupy z let 2008 a 2009. Záhy se však ukázalo, že sankce za omezení soutěže byla stažena a následně se nám podařilo vyargumentovat i otázky údajného předražení stanoveného na základě expertního odhadu nezávislých expertů. V závěrečné zprávě Ministerstva financí již nebyla jakákoliv sankce vůči FN HK uplatňována, ale bylo konstatováno, že budou prověřeny procesní záležitosti na úrovni ministerstva. Toto suché konstatování však nemůže jistě napravit škody, které nemocnice na své pověsti utrpěla.

To, co se naopak podařilo, je rozvoj záměru představení tradiční čínské medicíny pod hlavičkou FN HK. Zde bylo naopak PR nemocnice velmi pozitivní. Projekt předpokládá otevření společného pracoviště FN HK s Lázněmi Bohdaneč, jakožto pilotního projektu rozvoje tradiční čínské medicíny v Hradci Králové. My rozhodně nechceme prosazovat me-

tody, které by nebyly evidence-based. Zejména bychom rádi využili prostoru mezi klasickou medicínou západní a tradiční čínskou medicínou. Chceme rozvíjet například onkologii, kdy běžné západní léčebné postupy vedou k řadě nežádoucích efektů (nechutenství, bolest, apod.). A zde právě vidíme významné místo tradiční čínské medicíny, která je schopna tyto nežádoucí fenomény eliminovat. Nositeli oboru budou u nás představitelé významných čínských univerzit. Celý pilotní projekt by měl postupně vygradovat do výstavby velké kliniky ve spolupráci s čínským investorem v areálu FN HK.

Na sklonku roku jsme se dostali do složité situace se zabezpečením přesčasové práce a služeb v naší nemocnici. Na základě některých požadavků MZ ČR na konci roku zrušilo možnost používání dohod o pracovní činnosti bez toho, abychom měli vhodnější alternativu. Dohody o pracovní činnosti neřešily problém ideálním způsobem, zejména bylo složité nadefinovat činnost tak, aby nebyla shodná s činností v zaměstnaneckém poměru, ale dávaly zúčastněným stranám jasně definovaný právní rámec tohoto počínání. I když jsme byli nuceni nalézt řešení, toto jistě není optimální a neustále diskutujeme o právní jistotě v případě pochybení lékaře v době mimo řádnou pracovní dobu. I když jsme pojištěni a v případě výluky z pojištění by jednoznačně plnění přecházelo na FN HK, stále ještě existují pochybovači, kterým se toto řešení nelíbí. Bohužel však v tuto chvíli nemáme lepší. Myslím si však, že tyto diskuze včetně diskuzí nad mzdovou politikou se odehrávají v racionální rovině a řešení přijatelné pro všechny zúčastněné nepochybně najdeme. Jistě to nebude okamžitě, ale v pásmu 2-3 let nepochybně ano.

V závěru bych chtěl poděkovat za podporu všem zaměstnancům, ale i spolupracujícím institucím, bez nich by existence naší nemocnice byla nepředstavitelná. Zejména bych chtěl poděkovat našemu nejbližšímu partnerovi, tedy Lékařské fakultě v Hradci Králové. Ukazuje se stále naléhavěji, že úzká spolupráce je nutná nejen ve výukovém procesu, ale i ve vědě. Protože v Hradci Králové nemáme žádné velké vědecko-technologické centrum, musíme o to více kooperovat, abychom byli konkurence schopní.

Přeji všem klidnější rok 2015 a doufám, že naše nemocnice udrží nadále vysoký standard v poskytování špičkové zdravotní péče, kterou nepochybně nabízíme, a spokojený pacient zůstane i nadále naším primárním cílem.

Lékařská fakulta v roce 2015

Prof. MUDr. RNDr. MIROSLAV ČERVINKA, CSc.

Děkuji redakci SCANu za možnost oslovit čtenáře v souvislosti se začátkem roku 2015. Pro Lékařskou fakultu v Hradci Králové to bude rok významný a důležitý hned z několika pohledů. Než se budu věnovat výhledu, chci se ještě vrátit k roku 2014. Pro fakultu to byl rok úspěšný, podařilo se realizovat plány a vize, které jsme měli jak v oblasti přijímání studentů a výukové činnosti, tak i v oblasti vědecké. Také hos-

podářské výsledky jsou v souladu s předpoklady. Děkuji všem zaměstnancům fakulty, kteří se na těchto úspěších podíleli.

Poněkud nižší, než jsme předpokládali, bylo podávání návrhů na projekty v rámci nově vzniklé Agentury zdravotnického výzkumu. Důvody k tomuto stavu jsme analyzovali a jsem velmi rád, že bylo dosaženo dohody s vedením Fakultní nemocnice Hradec Králové a pokusíme se vytvořit

takové podmínky, aby vědecká činnost probíhala jak cestou grantů nemocnice, tak i fakulty.

Velmi rád bych na tomto místě vyjádřil svoji spokojenost a poděkování redakci SCANu, jmenovitě prof. MUDr. V. Maisnarovi a paní I. Juranové. Ukázalo se, že tato dvojice byla schopna nejen zajistit pokračování ve vydávání SCANu, ale již během prvního roku působení realizovala řadu velmi zajímavých počinů. Těším se na další čísla a přeji redakci hodně dobrých nápadů. SCAN plní jednu důležitou zásadní roli, je to společný časopis Fakultní nemocnice Hradec Králové a Lékařské fakulty v Hradci Králové, je to naše společná komunikační platforma, která jednoznačně přispívá k udržování povědomí o tom, že jenom vzájemná úzká spolupráce těchto dvou institucí je ta správná cesta. V tomto je SCAN nezastupitelný.

Nejvýznamnější událost, která nás čeká v roce 2015, je 70. výročí založení vysokoškolského vzdělávání lékařů v Hradci Králové. Myslím si, že je to výročí natolik významné, že si určitě zaslouží naši pozornost po celý rok 2015. Z tohoto důvodu jsme již oslovili všechny vedoucí pracovišť, aby při plánování odborných akcí měli tuto skutečnost na zřeteli, a pokud možno na všech úrovních toto výročí připomínali. Na všech oficiálních materiálech fakulty budeme v tomto roce používat také speciální logo, které jsme pro tuto příležitost vytvořili. Významné výročí by nám všem měl také připomínat kalendář fakulty, který jsme v tomto jubilejním roce připravili. Hlavní těžiště oslav bude v listopadu,

konkrétně 19. listopadu 2015, kdy chceme toto výročí důstojně připomenout.

Kromě oslav nás čeká ale hodně práce a řešení některých problémů. Za největší problém považuji to, že se nám nepodařilo realizovat výběrové řízení na dodání části interiérů pro nově vybudovanou budovu v Kampusu Univerzity Karlovy. V tuto chvíli je výběrové řízení znovu vyhlášeno. Bohužel ale legislativní situace v oblasti výběrových řízení pro projekty financované z prostředků EU je tak komplikovaná, že nikdo nemůže zaručit, že se podaří dodávku interiérů včas zajistit. Uděláme maximum pro to, aby nová budova brzy začala sloužit svému účelu.

I přes výše uvedené problémy spojené s budováním Kampusu Univerzity Karlovy věnujeme, společně s vedením Farmaceutické fakulty UK, hodně úsilí přípravě druhé etapy budování Kampusu UK. Připravili jsme projekt, který by měl zajistit dostatek prostoru pro přestěhování celé Farmaceutické fakulty a všech teoretických ústavů Lékařské fakulty do nového areálu. Jedná se o mimořádně velký projekt ve finančním objemu přes 2 miliardy Kč. Jeho administrativní příprava a obhajoba na úrovni České republiky i orgánů EU bude mimořádně náročná.

Závěrem chci popřát všem čtenářům SCANu vše nejlepší v novém roce!

QBFFFE

Biskup královéhradecké diecéze **Mons. Jan Vokál** navštívil 11. února u příležitosti Dne nemocných (svátek Panny Marie Lurdské) Fakultní nemocnici. Zavítal na Kliniku infekčních nemocí, kde navštívil pacienty a diskutoval se zaměstnanci kliniky, sloužil mši svatou a setkal se také se zaměstnanci Fakultní nemocnice. Hostem tohoto setkání byl i mgr. Pavel Gruber, ředitel organizace Lékaři bez hranic v ČR.

HABILITAČNÍ ŘÍZENÍ

Doc. MUDr. Marian Kacerovský, Ph.D. (Porodnická a gynekologická klinika, LF UK HK)
docent v oboru Gynekologie a porodnictví

Název práce: *Vybrané problémy u těhotenství komplikovaných předčasným odtokem plodové vody*

V roce 1996 absolvoval Lékařskou fakultu UK v Plzni, pracoval v nemocnici v Klatovech, v Mostě a Žatci, v roce 2007 nastoupil na Porodnickou a gynekologickou kliniku FN a LF v Hradci Králové. Tady v letech 2010–2012 absolvoval doktorské studium v oboru Gynekologie a porodnictví, úspěšně obhájil svoji disertační práci na téma *Solubilní forma scavenger receptoru pro hemoglobin (sCD163) v těhotenstvích komplikovaných předčasným odtokem plodové vody*. Za studentskou vědeckou činnost byl dvakrát nominován na Cenu primátora města Hradce Králové a v roce 2013 toto ocenění také získal.

PORODNICKÁ A GYNEKOLOGICKÁ KLINIKA

HISTORIE PORODNICKÉ A GYNEKOLOGICKÉ KLINIKY

Začátek lékařské péče o ženu v Hradci Králové je spojen se vznikem Okresní nemocnice arcivévodkyně Elišky (dnešní areál rehabilitační kliniky na pravém břehu řeky Orlice). Toto zařízení bylo otevřeno v roce 1887 jako monoprimaryát s kapacitou 74 lůžek. Porodnice a gynekologie byla součástí oddělení chirurgie. Primářem oddělení byl MUDr. Honzák a k dalším lékařům, kteří se věnovali ženské problematice, patřil MUDr. Ruml a MUDr. Klumpar. Přijímány sem byly

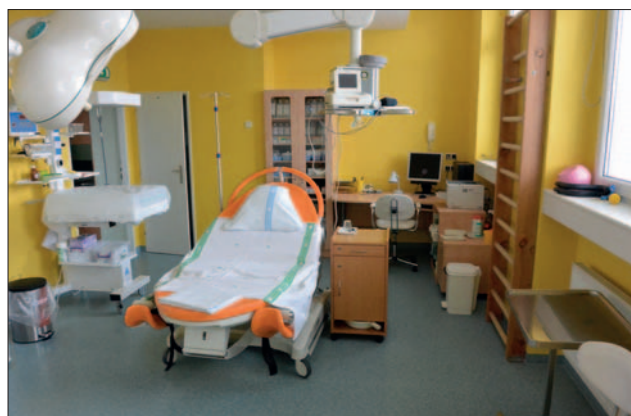

Budova kliniky

pouze ženy s komplikovaným porodem a rodilo se v předšálí operačního sálu. Rostoucí věhlas „staré“ nemocnice a zvyšující se počet obyvatel byly příčinou nedostačující kapacity, a proto v roce 1925 okresní správní komise schválila výstavbu nové nemocnice.

„Nová“ okresní nemocnice byla slavnostně otevřena 4. listopadu 1928 a stala se základem dnešního areálu Fakultní nemocnice. Samostatné gynekologicko-porodnické oddělení se nacházelo ve druhém poschodí nově postaveného pavilonu chirurgie (dnešní budova ortopedické kliniky) a sestávalo z porodního sálu s příslušenstvím, 20 lůžek pro šestinedělky a 42 lůžek pro gynekologické případy. Prvním primářem se stal MUDr. Jaroslav Jung, na oddělení pracovali 3 lékaři a 7 diplomovaných sester Červeného kříže. Přestože prostory byly omezené a vybavení velmi chudé, měla tato změna zásadní význam, a již po prvním roce došlo k poklesu perinatální úmrtnosti ze 148,85 ‰ na 49 ‰. Taktéž, oproti roku 1928, kdy bylo k porodu přijato za celý rok pouze 28 žen, to bylo v roce 1934 již 681 rodiček a na gynekologické části se léčilo týž rok 1 159 žen. Jméno primáře Junga je v historii hradeckého porodnictví nepřehlédnutelné, velkou měrou se zasloužil i o výstavbu dnešní budovy kliniky. Světová hospodářská krize tento projekt sice přibrzdila, ale už v září 1936 byla stavba zahájena a 19. dubna 1938 slavnostně otevřena. Primář Jung se však tohoto okamžiku nedočkal. Těžká infekce vedla k nezvratnému zhoršení jeho srdeční choroby a 6. prosince 1937 ve věku 41 let zemřel. Jeho zásluhy připomíná pamětní deska s bronzovou portrétní plaketou od akademického sochaře Josefa Škody v sekretariátu kliniky.

Po primáři Jungovi byl dočasným zastupováním přednosta oddělení pověřen MUDr. Václav Šebek, který prostředím hradecké porodnice znal, neboť zde v letech 1928–1931 pracoval. Potom odešel do Prahy, kde byl jmenován asistentem I. gynekologicko-porodnické kliniky profesora Jerie a odtud byl v roce 1938 delegován do vedoucí funkce v Hradci Králové. Zde působil přibližně půl roku do nástupu doc. MUDr. Jana Maršálka v březnu roku 1938. Jméno profesora Maršálka je potom připomínáno jednak v souvislosti s přeměnou okresního oddělení v univerzitní kliniku a jednak se zakládáním lékařské fakulty, jejíž pobočka v roce 1945 v Hradci Králové vznikla. Maršálkova učebnice gynekologických operací je známa dodnes. Rozhodnutím prezidenta republiky byla v roce 1951 Lékařská fakulta v HK zrušena a ustanovena Vojenská lékařská akademie, pod kterou spadala i gynekologicko-porodnická klinika. Týž rok odchází profesor Maršálek z Hradce Králové do Olomouce. Dalším přednostou (1951 až 1962) byl prof. MUDr. Josef Pazourek, DrSc., jehož odborným zaměřením byl zejména děložní čípek. Po něm vedl kliniku prof. MUDr. Karel Vácha, DrSc., na kterého je nejstaršími pracovníky ústavu vzpomínáno dodnes jako na mimořádného člověka a šikovného operátora, ale i laskavého přednostu. Několik let byl také hlavním odborníkem a místopředsedou gynekologické a porodnické společnosti. Profesora Váchu vystřídal v čele kliniky v letech 1978 až 1984 doc. MUDr. Miroslav Chalupa, CSc. Od roku 1984 do roku 1991 byl přednostou prof. MUDr. Miroslav Kohoutek, CSc., kterého v roce 1991 vystřídal prim. MUDr. Jiří Štěpán, CSc. Týž rok nastupuje na místo přednosta doc. MUDr. Jindřich Tošner, CSc., který vedl kliniku celkem 21 let (do roku 2012). Zabýval se zejména nádorovou imuno-

Porodní box

logií, pracoval jako vědecký sekretář ČGFS. Od ledna roku 2013 je na místě přednosta kliniky docent MUDr. Jiří Špaček, Ph.D., IFEPAG, a primářem kliniky je MUDr. Ivo Kalousek, Ph.D. Hlavním odborným zaměřením stávajícího přednosta je onkogynekologie a zejména management ovariálního karcinomu. Docent Špaček je hlavním autorem monografie *Vulvovaginální dyskomfort a poruchy poševního prostředí* (Grada Publishing, 2013, cena České gynekologické a porodnické společnosti – 1. místo za nejlepší vědeckou monografii v roce 2013).

Operační sál pro císařské řezy

Předloni jsme oslavili 75 let od otevření budovy Porodnické a gynekologické kliniky. Samotná výstavba probíhala v letech 1936 až 1937 a slavnostní otevření se konalo 19. dubna 1938. Projektantem byl ing. arch. Bedřich Adámek z Prahy a investici tehdy za 6 miliónů korun realizovala firma Jan Mádlík a Jan Včelák. Od samého začátku existence samostatné budovy se jednalo o dvojpavilon, kdy v jedné části bylo oddělení gynekologicko-porodnické a ve druhé oddělení dermatovenerologické, po vzniku LF pak Kožní klinika, kterou v roce 1956 vystřídala Stomatologická klinika (až do roku 2003). Týž rok byla zahájena dlouhodobě plánovaná rekonstrukce. Hodnoceno s odstupem času 12 let proběhla tato akce úspěšně a zejména z hlediska stavebního uspořádání znamená opět posun.

Genius loci našeho pracoviště souvisí zejména s funkcionalistickým pojetím a budova kliniky v sobě jakoby projikuje i charakter města. Dominují široké ulice a velkorysost. Pracujeme tam, kde je dostatek prostoru a vše na dosah.

Onkogynekologický stacionář

Atmosféru dotváří i pískovcová socha zdravotní sestry s dítětem v náručí, jejímiž autory jsou Jan a Marie Wagnerovi. Stojí uprostřed okrasných dřevin, na travnatém ostrůvku před vchodem. Její distingovanost je nápadná a možnost existence klidu a ticha v těsné blízkosti provozu, mnohdy přesahujícího mantinely únosnosti, jakoby umocňuje význam těch nejzákladnějších hodnot.

Za 87 let existence prošly klinikou tisíce pacientek, klinika vychovala řadu primářů a odborníků s celosvětovou

působností, z hradeckého pracoviště vzešly stovky originálních vědeckých prací. Vše se odvíjí a je postaveno na týmové spolupráci, obrovská zásluha patří porodním asistentkám, zdravotním sestřám, ale i ostatnímu personálu. Vedle dříve jmenovaných lékařů je vhodné připomenout i další jména, která jsou s tímto pracovištěm nerozlučně spojená a zároveň se tímto hluboce omluvit všem dalším, kteří jmenování nebudou. Jako příklad uvádíme prof. Nyklíčka, MUDr. Rosola, MUDr. Fabiána, MUDr. Finkovou, prof. Andryse, doc. Ženíška, doc. Stožického, prof. Donáta, prim. Radochu, MUDr. Podholovou, MUDr. V. Havla, MUDr. Kačera, MUDr. Loudu, MUDr. Adamcovou, MUDr. Hrubického, doc. Rešlovou, doc. Košťála a prim. Štěpána (zakladatel a spolumajitel nestátního zdravotnického zařízení Sanus a zakladatel soukromého IVF centra). Nejstarším žijícím kolegou je prof. MUDr. Josef Andrys, CSc., který se narodil v roce 1920.

Četa po 25 letech (fotografie z klinického semináře konaného dne 11. 2. 2015 – činnost skupiny pěti lékařů nazývanou „četa“ vytěžovala v roce 1989 na gynekologické klinice StB)

V současnosti pracuje na klinice řada mladých lékařů a je třeba zdůraznit i vědecké úspěchy, kterých v poslední době dosahují zejména kolegové doc. Kacerovský, dr. Musilová a dr. Sedláková.

Klinika má nyní 68 lůžek (4 JIP, 24 oddělení šestinedělí, 20 operační oddělení, 20 oddělení gynekologie a těhotných). V roce 2014 jsme měli celkem 2 429 porodů, z toho bylo provedeno celkem 669 císařských řezů (27,5%). Od roku 2013 je klinika onkogynekologickým a od roku 2014 perinatologickým centrem. Významným pokrokem je posílení ústavní pohotovostní služby na porodním sále o jednoho lékaře od února tohoto roku. V současné době získala klinika evropskou akreditaci EBCOG pro výuku porodnictví a gynekologie mladých lékařů, která jí byla udělena na čtyři roky. Momentálně je zde řešeno 5 grantů a 7 klinických studií. Mimořádné místo v životě ústavu zastává také výuka posluchačů lékařské fakulty. S ohledem na aktuální stav oboru respektuje zaměření i výuka. V rámci výuky zahraničních studentů jsou samozřejmostí velké vizity vedené v angličtině. Nadějí kliniky je i vloni zřízený nepovinný porodnický kroužek, jehož součástí je i kulatý stůl, kde se snažíme předstíhat nejmladším kolegům i potenciální kontroverze. Nárůst zájmu ze strany studentů je evidentní.

Doc. MUDr. Jiří Špaček, Ph.D.
Bc. Iveta Liebichová

JUBILEUM LÉKAŘSKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

Královéhradecká pobočka Lékařské fakulty UK byla první nově zřízenou vysokou školou v Československu po skončení 2. světové války.

- **květen 1945** – doc. Jan Maršálek a doc. Jan Bedrna jednají v Praze s rektorem UK prof. Janem Bělehrádkem
- **3. 7. 1945** – zástupci ministerstva školství, Karlovy univerzity, MNV a ONV v Hradci Králové byl podepsán zakládací protokol
- **13. 10. 1945** – prezident Československé republiky Dr. Edvard Beneš podepsal dekret o zřízení pobočky Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové
- **7. 11. 1945** – je zahájena fakultní činnost, ustaven je Spolek mediků
- **25. 11. 1945** – za účasti představitelů všech čs. vysokých škol je slavnostně otevřena pobočka Lékařské fakulty UK v Hradci Králové
- **26. 11. 1945** – jsou zahájeny první přednášky.

LÉKAŘSKÁ FAKULTA OČIMA PAMĚTNÍKŮ

Prof. MUDr. RUDOLF MALEC, CSc.

emeritní přednosta Neurochirurgické kliniky FN HK. Jeden již z nemnohých, kdo začali v roce 1945 v Hradci Králové studovat na nově zřízené Lékařské fakultě, s hradeckou medicínou spojil celý svůj život.

Jak jste se dozvěděli o vzniku Lékařské fakulty? Inter-net nebyl, navíc jste už byli v praxi, maturitu jste už měli za sebou.

Po maturitě v roce 1943 jsem se dostal do lékárny do Bydžova, to bylo výborné místo, protože zdravotnictví bylo chráněné proti totálnímu nasazení a nemusel jsem podporovat válečný průmysl. Dělal jsem po 2 letech potom i praktikantské zkoušky. O vzniku nové fakulty v Hradci Králové se obecně mluvilo, bylo to v novinách i v rozhlasu, byla to událost a celokrajská záležitost.

A dělali jste přijímací zkoušky?

Nedělali, kdo přišel, ten se zapsal a začal studovat. A buď studoval, a nebo taky nestudoval. Ten tzv. odpad byl ze začátku velký.

Němci měli v budově fakulty do konce války lazaret. Už jste při jiném výročí vzniku fakulty vzpomínal, že jste tady museli jako budoucí studenti uklidit.

Němci budovu opustili a tady všechno zůstalo, fáce a tak dál. To se muselo ještě před začátkem výuky uklidit, dát do pořádku. Ve sklepech jsme tenkrát našli plechové krabice a zjistili jsme, že to jsou filmy – 35 mm, takže jsme si je dali promítnout v kině Centrál. Byly to vojenské filmy o ošetřování válečných poranění hlavy od prof. Tönnise. Byl to význačný německý neurochirurg. Bylo to zajímavé, do rány sypali sulfonamid po polévkových lžicích, nebyla antibiotika. Ty filmy ale byly na hořlavém materiálu – na celuloidu, a tak jsme to vyjednali a odvezli jsme je do Národního filmového archivu a oni nám udělali kopii – na film 16 mm, máme je na klinice. V podstatě zásady vlastního ošetření tam jsou.

První přednášky začaly na fakultě v listopadu 1945, nicméně první promoce se konala v dubnu 1946, to nastoupilo na fakultu více ročníků?

To nastoupili i ti, kteří začali studovat v Praze před zavřením vysokých škol. Fakulta přijala i studenty vyšších ročníků, tedy nejen první ročník. Nebylo jich moc, byl mezi nimi například dr. Emr, pozdější ortoped a budoucí gynekolog dr. Ženíšek – oba byli asistenti na anatomáku. A my, co jsme nastupovali od začátku, jsme promovali většinou v roce 1950, ale ne všichni najednou. Nebylo to tak, jako teď, protože na zkoušky se mohlo jít kdykoliv, jen byl určen začátek termínu, kdy bylo možné hlásit se na zkoušky, a pak příslušný profesor vypsál termíny. Takže jsme končili různě, v podstatě jsme někteří vystudovali za 4,5 roku, ale někdo končil třeba ještě až za rok, prostě různě. Měli jsme ztrátu 2 roky a do praxe jsme spěchali. Předmětů a zkoušek jsme měli méně než teď, ale příprava na jednotlivé předměty zabrala víc času. Nevystudovali jsme snad špatně.

Existovala už tenkrát nějaká praxe, kterou se procházelo, jako dnes?

Byla hlavně praktika, praxe bylo jen trošku, zavedla se až později.

Organizace výuky tedy byla stejná – přednášky – praktika?

To ano, bylo obojí, ale důležité byly přednášky. Nebyly učebnice, takže všechno jsme se snažili načerpat právě z přednášek, všechno jsme si zapisovali, ještě doteď mám zápisy z přednášek a byly taky různé kvalitní, protože ti profesori a docenti nebyli zaběhaní. Někdo uměl přednášet, třeba Luklovy přednášky z interny byly znamenité. Vanýšek z očního byl vynikající, to jsme chodili i dobrovolně další rok, protože jeho přednášky byly velmi dobré a humorné, takže už jenom kvůli zábavě jsme na ně chodili znovu. Třeba taky doc. Sixl, urolog, byl výborný přednášející a taky divadelník, taky Hybášek, Maršálek. Fingerland, byl známý jako

Index studenta Rudolfa Malce.

velký bojovník proti kouření, uměl zaujmout, například nám na přednášku přinesl přímo od pitvy mozek bývalého hradeckého starosty Pilnáčka, který zemřel na tehdy nerozpoznaný a tudíž neoperovaný chronický subdurální hematom.

Zkoušky byly ústní nebo i písemné?

Byly jen ústní, testy žádné nebyly.

Můžete vzpomenout také na první děkany fakulty?

Tehdy byla hradecká fakulta pobočkou pražské lékařské fakulty. Prvním děkanem byl prof. Bouček z Prahy, ten tady víceméně jen chvíli hostoval. Ze Záhřebu totiž přišel prof. František Smetánka, to byl druhý děkan, zaměřením byl fyziolog a můžeme říct, že právě on sem vnesl určitý vysokoškolský duch. Za války prof. Smetánka působil na Západě a po únoru 48 emigroval do Anglie. Na něj se tak nějak zapomělo, proti němu se totiž nikdo nechtěl ozvat a v jeho prospěch se mluvit nesmělo. Po něm se stal děkanem histolog prof. Vrtiš, původně veterinář, který hned na začátku přišel z Brna.

Vy jste vlastně pracoval pro Anatomický ústav, protože mezi studenty se hledali pomocníci na výrobu výukových pomůcek. S malováním na anatomii jste tedy začal hned s nástupem na fakultu?

No hlavně jsem obkresloval, abych to přesně řekl, knížky nebyly, nějaké jsme sehnali, vyhlídli jsme si Rauber-Kopsch atlas a obrázky, které se nám líbily, tak jsem obkresloval a druhá parta k tomu dělala popisy a lafky jsme přidělávali, aby se to dalo pověsit. Jinak jsem se v podstatě ještě před začátkem výuky sešel s Fingerlandem a Hromadou. Bylo to na patologii a Hromada mi dal *humerus*, já jsem nevěděl, co je to za kost a on řekl – nakreslete mi tu kost – tak jsem ji nakreslil do druhého dne. Hromada na to kouknul a řekl – беру Vás. Ale sám se pak vedoucím anatomie nestal, do Hradce přišel až po letech. Anatomii v prvních letech vedla MUDr. Fučková, chráněnkyně Zdeňka Nejedlého.

Pocítil jste nějakou výhodu u zkoušky, když jste pracoval na anatomii?

Znám anatomii důkladně. To bylo užitečné. Nás zkoušel anatomii prof. Borovanský z Prahy. Svoji habilitační práci

tady dělal tehdy asistent Rudolf Petr, byla to první habilitace na hradecké lékařské fakultě, dělal ji ve spolupráci s patologickou fyziologií, s prof. Rudolfem Vávrou. Účastnila se toho trochu anatomie. Tak tam jsme se s asistentem Petrem poznali, potom jsme s ním měli chirurgická praktika, tam mi navrhl – a nechtěl bys dělat neurochirurgii. Já jsem říkal, že nevím, co to obnáší, tak mi řekl, že se mám přijít podívat, a tak jsem šel.

Jak to bylo s Vaší účastí na pohřbu prezidenta E. Beneše?

V roce 1949 nám nabídli, že o prázdninách můžeme na tři měsíce na vojnu a že se nám pak o to později zkrátí dvouletá základní vojenská služba. No, byl to nerozum. Byli jsme v Milovicích, na pěšáckém výcviku, v srpnu 1948 zemřel prezident Beneš a nás jako elitní jednotku vystrojili, protože do té doby jsme měli jen cvičný úbor – bílý. To byly pozůstatky od Afrika Korps, ze Sahary, takže to byla vojna taková všelijaká. Ale na ten pohřeb nám dali slušné uniformy a přece jenom jsme byli asi poměrně slušná jednotka. Odvezli nás do Prahy na pohřeb. Problém byl se zbraní, protože se musela nést na rámě zbraň 5 hodin. Tak jsme si našli na rameni háček a zbraň jsme za kohoutek zavěsili, a když měl být povel k noze zbraň, tak museli dát nejprve pokyn, že přijde povel k noze zbraň, jinak by nám zůstala viset na háčku na rameni. V Milovicích byl tehdy ještě důstojnický sbor složený z lidí, kteří za války bojovali na Západě, to byla přeci jen jiná úroveň než později za Čepičky. Tenkrát tam běhal Emil Zátopek, trénoval tam. Vojnu nám pak samozřejmě nezkrátili a přidali nám 2 cvičení navrch.

Plakát k výročí 17. listopadu, první poválečné připomenutí události z roku 1939 – autor Rudolf Malc.

Měli jste taky vlastní studentský časopis.

Ten zmizel, prostě už neexistuje. Bylo asi dvacet čísel, byl to nástěnný časopis, měl biologický název Výtrus, visel v mezipatře k 1. patru. Byly tam fotografie, kresby, na baličím papíru a existoval jediný originál. Vyrobený byl stejným stylem, jako jsme dělali ty tabule na anatomáku, takže laťku nahoře, laťku dole a bylo jedno číslo časopisu. V posledním čísle byly i fotografie z návštěvy Jana Masaryka v Hradci Králové.

V roce 1946 jste také pořádali Majáles.

Tehdy se konaly koloběžkové závody na Ulrichově náměstí a závodil i děkan prof. Smetánka a jiní. To jsem skutečně viděl na vlastní oči, děkan vyhrál a šel potom s koštětem v jedné ruce a skleněným nočníkem v druhé jako s odměnou přes náměstí, to tenkrát šlo. Medik Pujman tam řečnil. Prof. Maršálek jel taky, bylo to sice pod jeho důstojnost, ale dělalo mu to dobře. Byla tam taky taková košatina na kolečkách – jakoby sanitka, a v té se vezl prof. Dvořák, hygienik. Dělal jsem k tomu i plakát na modrém podkladě. Pak ještě byl plakát k výročí 17. listopadu – mužský akt, dělaný litograficky přes hrubou tkaninu. Listopadové výročí se slavilo hned po válce (viz foto na titulní straně – pozn. red.), tehdy tady byla i delegace z Mezinárodního svazu studentstva z Prahy. Roky 1945 až 1948 byly rozhodně nejhezčí. V roce 1952 byla zřízena Vojenská lékařská akademie. Změnili se posluchači a také část přednášejících. Někteří také odešli, z teoretiků Krajník, Škramovský, z kliniků Lukl, Maršálek, Pítha. Mikrobiolog prof. Ivan Málek byl iniciátorem studijních reforem, které se pak po etapách realizovaly.

-ju-

Plakát pro Majáles v r. 1946 – autor Rudolf Malec.

PŘÍBĚH BUDOVY LÉKAŘSKÉ FAKULTY

ČÁST 1.

UMÍSTĚNÍ BUDOVY SBOROVÉHO VELITELSTVÍ V HRADCI KRÁLOVÉ

V současné době je budova Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové stánkem vysokoškolského vzdělávání, vědy a výzkumu. Tato funkcionalistická stavba, která byla projektována Janem Reichlem jako sídlo sborového velitelství v roce 1936 a stejným architektem o deset let později adaptovaná pro nově zřízenou lékařskou fakultu, si pozornost určitě zaslouží i pro pohnutou vlastní historii. Nechybělo mnoho a budova by stála na zcela jiném místě, pravděpodobně v „jiném kabátě“ a svoji tvář by změnila i část historického centra města.

Hradec Králové byl do konce 19. století vojenskou pevností. V roce 1895 se starostou města stal dr. František Ulrich, který se zasadil o plánované budování posléze moderního města nazývaného „salón republiky“. Cílevědomě se snažil o to, aby se město stalo centrem nových úřadů a institucí, aktivně se účastnil jednání o výstavbě příslušných nových budov pro tyto účely. Můžeme jmenovat např. budovu muzea, výstavbu školních budov – obchodní akademie, učitelského ústavu, koželužské školy, úpravu Masarykova náměstí atd. Výstavba pokračovala i po jeho odchodu z funkce pod vedením jeho nástupce Josefa Pilnáčka – byly dokončeny finanční a okresní úřady, město dostalo novou justiční budovu aj. Úsilí o umístění velitelství II. sbo-

ru¹ do Hradce Králové významně podporoval F. Ulrich již z pozice čestného starosty města.

Hledání vhodného místa pro stavbu budovy sborového velitelství

Rozhodnutím ministra národní obrany ze dne 5. září 1935 bylo velitelství II. sboru umístěno v Hradci Králové. Sborové velitelství bylo velmi důležitým vojenským úřadem, město tak umožnilo státu plnění úkolů tohoto úřadu v nejdůležitějším státním zájmu, totiž v zájmu organizace vojenské správy a obrany státu. Město se zavázalo poskytnout zdarma pozemky vhodné pro stavbu velitelství. Prohlášení města obsahovalo mimo jiné i klauzuli, že místní podnikatelé budou mít přednost ve výběrových řízeních. Vojenská správa měla schvalovat např. nejen vhodnost výběru pozemku pro stavbu, rozpočet a stavební plány, ale i např. vzorky stavebních hmot, přezkušovat vyúčtování a provést kolaudaci stavby. Usilovala o to, aby byla budova postavena do 15. 2. 1937. Zdánlivě běžná záležitost jako výběr pozemku a stavba budovy se však brzy velmi zkomplikovala.

Začátkem března 1936 projednávali zástupci města čtyři návrhy umístění budovy sborového velitelství:

¹ Mírová československá armáda se skládala ze čtyř zemských vojenských velitelství, sedmi velitelství sborů, sedmnácti pěších divizí a čtyř rychlých divizí.

Malé náměstí, pohled na blok domů, které byly určeny k demolicí pro budoucí stavbu sborového velitelství, 30. léta 20. století

Návrh č. 1: Palác Průmyslové banky na Velkém náměstí čp. 139–140 (v současné době Galerie moderního umění). Tento objekt však neposkytl dostatečný počet kanceláří, na jiném místě by musely být umístěny byty pro velitele sboru, náčelníka štábu a garáže.

Návrh č. 2: Místo na pravém břehu Orlice u bývalé Orlovny u bývalého ravelínu² č. XII. Návrh byl limitován omezenou výškovou hladinou nového domu (mohl zde být postaven pouze dvoupatrový dům).

Návrh č. 3: Komplex budov při Malém náměstí, Mýtské ulici, třídě Národního vojska a tzv. Sokolské stezky vytvořené obecními domy čp. 122 až 125, dále domem čp. 126 (Živnostensko-čtenářská jednota, v současné době budova Studia Beseda) a domem čp. 219 (generálská budova, v současné době budova na třídě ČSA čp. 219). Tento návrh předpokládal získání domu čp. 126 výkupem a generálského

Pohled na ravelín č. IX. – dnes místo, kde stojí LF, vpravo objekt Gayerových kasáren, v pozadí objety na Pospíšilově třídě – Obecné a měšťanské školy a Rudolfinum, po roce 1902

domu čp. 219 směnou za jiný dům, demolicí všech pěti domů (čp. 122 až 125), odvoz demolovaného materiálu, úpravu terénu a okolních domů.

Návrh č. 4: Umístění stavby u bývalého ravelínu č. IX. – třída Na Příkopech, kde byla plánována výstavba veřejných

budov. Pozemek vyhovoval velikostí zastavěných i nezastavěných ploch, zdůrazňována byla i např. dobrá vzdálenost od okresních a finančních úřadů nebo také náležitý přístup slunečního světla. Sondy půdy u ravelínu č. IX. byly ke stavbě příznivé.

Komplikovaná jednání o umístění budovy sborového velitelství

Postupně byly vyřazeny návrhy číslo 1 a 2. Odmítnut byl rovněž návrh č. 3 – umístění stavby na Malém náměstí, a to z důvodů navýšení nákladů a časového zdržení. Městská technická kancelář prosazovala již 12. února 1936 návrh č. 4 (ravelín IX) jako nejvýhodnější vzhledem k pozemku a termínu stavby stanovenému vojenskou správou. Ministerstvo národní obrany začátkem března 1936 s touto variantou souhlasilo a výnosem ze dne 30. března 1936 zadalo vypracování projektu budovy sborového velitelství královéhradeckému architektovi Janu Rejchlovi. Toto rozhodnutí však vyvolalo značnou nevoli u části veřejnosti, podporované řadou spolků a korporací, nepochybně zde byl i tlak některých politických stran (zejména strany Národního sjednocení).

Boření ravelínu č. IX., v pozadí budova Gayerových kasáren, kolem roku 1903

Ravelín č. IX. nebo Malé náměstí?

Zástupci korporací: Spolek starého Hradce, královéhradecké Právovárečné měšťanstvo, Gremium obchodníků v Hradci Králové a Spolek majitelů domů pro Hradec Králové intervenovali okamžitě dopisem městské radě, ve kterém apelovali za výstavbu budovy na Malém náměstí (*Memorandum spolků ohledně umístění sborového velitelství v bloku na Malém náměstí*). Na základě tohoto memoranda se technická kancelář musela znovu zabývat odhadem nákladů na bourání bloku domů a přípravy staveniště na Malém náměstí. Dne 2. dubna 1936 městská rada odeslala dopis na ministerstvo národní obrany, že dává znovu přezkoumat možnosti výstavby budovy sborového velitelství na Malém náměstí. Jednání vyvrcholila změnou původního rozhodnutí městské rady – stavba sídla sborového velitelství byla přesunuta na Malé náměstí. Reakcí ministerstva byla žádost o vyčíslení nákladů této změny, záruka dodržení termínů stavby a upozornění na již zadaný projekt stavby na ravelínu IX. architektu J. Rejchlovi. Změna rozhodnutí o umístění velitelství sboru se dotkla i brigádního generála a velitele 4. pěší divize Karla Kutlvašra³, který obýval generálský dům,

² Ravelín – samostatná, trojúhelníková nebo pětiúhelníková pevnůstka v hradebním příkopu.

³ Karel Kutlvašr (1895-1961) brigádní generál. V říjnu 1934 se stal velitelem 4. pěší divize v Hradci Králové.

Pohled na Gayerovy kasárny od věkošské silnice, po roce 1912

a ten byl součástí plánované demolice. Generál Kutlvašr vyjádřil důrazný nesouhlas s dalším stěhováním, žádal, aby velikost nového bytu plně odpovídala velikosti nynějšího bytu s veškerým příslušenstvím a požadoval náhradu za nezaviněné stěhování. Přes výhrady ministerstva a nesouhlas velení 4. pěší divize začalo, za účasti řady firem, probíhat nabídkové řízení na demolici bloku domů na Malém náměstí.

Konečné rozhodnutí – ravelín IX.

Měsíce březen a duben, jak vyplývá z dochovaných materiálů uložených ve Státním okresním archivu v Hradci Králové – zejména korespondence ministerstva obrany, vojenské správy a městské rady, byly plné různých komplikovaných jednání a probíhajícího ofertního řízení k demolici Malého náměstí. Ministerstvo národní obrany nakonec dne 30. dubna 1936 rozhodlo výnosem čj-1934-Dův./IV-4 odd./36, že budova velitelství II. sboru bude postavena na ravelínu IX.

a výnosem čj. 2367-Dův./IV-4 odd./36 zadalo dokončení projektu stavby architektu dr. Ing. J. Rejchlovi. Městská rada na svém jednání dne 4. 5. 1936 definitivně potvrdila, sedmi hlasy proti čtyřem, rozhodnutí umístit budovu sborového velitelství na původně vybrané místo v prostorách bývalého ravelínu č. IX. Toto rozhodnutí městské rady podpořila i finanční komise města (18. 5. 1936), která označila jednomyslně stavbu budovy na ravelínu IX. jako hospodářsky a finančně bezpečnější a výhodnější. Architekt Jan Rejchl dokončil projektovou dokumentaci již 22. května 1936.

Zatímco Osvěta lidu (list Národního sjednocení) schvalovala stavbu na Malém náměstí, ostatní listy (např. Večerník Českého slova, Rozhledy) považovaly komplikovanou situaci kolem umístění budovy sborového velitelství za velmi nelichotivou pro samotné město Hradec Králové. Ke konečnému rozhodnutí o umístění budovy sborového velitelství v prostoru bývalého ravelínu IX. dodával Večerník Českého slova: „Vítězství rozumu nad sobeckými zájmy v Hradci při řešení stavby na Malém náměstí je především vítězstvím programové linie dr. Ulricha.(...)“ (8. 5. 1936).

Květen 1936 tedy znamenal zahájení ofertního řízení k zadání stavby sborového velitelství v Hradci Králové na bývalém ravelínu č. IX. a konečně i zahájení úpravy staveniště a následnou stavbu nové budovy, která je dnes nesmazatelnou součástí města.

Použitá literatura a prameny:

SOA Hradec Králové, fond Sborové velitelství
Jakl, Jan. *Hradec Králové*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2005.
Zimmermann, Petr a kol. *Radnice v Hradci Králové*. Hradec Králové: Historica, 1998.

PhDr. Pavla Koritenská
Muzeum východních Čech v Hradci Králové

LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK V HRADCI KRÁLOVÉ PO LISTOPADU 1989

Prof. MUDr. LUBOR VOKROUHLICKÝ, DrSc.

děkan Lékařské fakulty UK v Hradci Králové v letech 1990–1991. Zaměřením patofyziolog, působil na zdejší fakultě od roku 1956, zastával také funkci vedoucího Katedry fyziologie, patologické fyziologie a tělesné výchovy. Jako československý expert pracoval v 70. letech na Lékařské fakultě univerzity v alžírském Oranu.

Jako v celé naší společnosti došlo během sametové revoluce v listopadu 1989 a po ní k výrazným pozitivním změnám i na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové. Podobně jako jinde i na naší fakultě odstartovali tyto změny studenti svými akcemi na fakultě i ve fakultní nemocnici, akcemi, které byly vzápětí podpořeny jednoznačnými shromážděními zaměstnanců fakulty i fakultní nemocnice a stoprocentní účastí na generální stávce v pozdějších dnech. Výrazně se změnila i vedoucí orgány fakulty. Dosavadní vedení fakulty

odstoupilo ze svých funkcí a bylo zvoleno vedení nové: jako děkan byl zvolen (a novým vedením University Karlovy potvrzen) Doc. MUDr. L. Vokrouhlický, jako proděkané byli ustanoveni Doc. MUDr. P. Stránský, Doc. MUDr. RNDr. M. Červinka, Doc. MUDr. L. Heger a Doc. MUDr. J. Bittner. Nové vedení fakulty stálo okamžitě před četnými neodkladnými úkoly. Bývalé katedry byly znova přeměněny na ústavy a bez problémů došlo k výměně některých vedoucích pracovníků a upravena struktura a začlenění některých pracovišť. Tento proces byl později završen řádným konkurzním řízením. Po svobodných volbách vznikla zcela nová instituce, Akademický senát; součinnost vedení fakulty s ním byla vždy velmi dobrá. Nově také byla ustanovena Vědecká rada fakulty a reformovány komise fakulty pro jednotlivé úseky činnosti. Velmi dobře proběhlo navázání styků s novým ve-

odstoupilo ze svých funkcí a bylo zvoleno vedení nové: jako děkan byl zvolen (a novým vedením University Karlovy potvrzen) Doc. MUDr. L. Vokrouhlický, jako proděkané byli ustanoveni Doc. MUDr. P. Stránský, Doc. MUDr. RNDr. M. Červinka, Doc. MUDr. L. Heger a Doc. MUDr. J. Bittner. Nové vedení fakulty stálo okamžitě před četnými neodkladnými úkoly. Bývalé katedry byly znova přeměněny na ústavy a bez problémů došlo k výměně některých vedoucích pracovníků a upravena struktura a začlenění některých pracovišť. Tento proces byl později završen řádným konkurzním řízením. Po svobodných volbách vznikla zcela nová instituce, Akademický senát; součinnost vedení fakulty s ním byla vždy velmi dobrá. Nově také byla ustanovena Vědecká rada fakulty a reformovány komise fakulty pro jednotlivé úseky činnosti. Velmi dobře proběhlo navázání styků s novým ve-

dením University Karlovy: fakulta byla svým děkanem zastoupena ve Vědecké radě university a dosaženo bylo i účasti pracovníků hradecké fakulty v různých orgánech university. Podobně tomu bylo i ve Vědecké radě Ministerstva zdravotnictví a jednotlivých komisích ministerstva. Bylo rovněž třeba prosadit další setrvání fakulty ve svazku University Karlovy, protože se vyskytly návrhy a názory, že by měla být začleněna do University Hradec Králové. Setrvání ve svazku prestižní University Karlovy se prosadit podařilo, právě tak jako udělování titulů této university vojenským posluchačům fakulty, čemuž v určité fázi nebylo vedení university příliš nakloněno. V této souvislosti je třeba

uvést, že spolupráce a styky s vedením university byly od počátku velmi dobré. Bylo tomu tak i díky významnému pochopení nového rektora University Karlovy prof. PhDr. R. Palouše, který si ve svém náročném programu našel čas pro brzkou návštěvu hradecké fakulty, kterou věnoval podrobné diskuzi s vedením fakulty, ale i návštěvě řady pracovišť a rozpravě s posluchači. Podobně navštívil fakultu i prorektor university Prof. JUDr. Malý (po prof. PhDr. Paloušovi pozdější rektor).

Nové vedení fakulty vzniklé v roce 1991 tak mohlo úspěšně pokračovat na základech položených vedením fakulty v předchozím období.

LÉKAŘSKÁ FAKULTA V ROCE 1990

Na shromáždění akademické obce dne 29. ledna 1991 podal odstupující děkan Lékařské fakulty University Karlovy v Hradci Králové **prof. MUDr. Lubor Vokrouhlický, DrSc.** zprávu o činnosti vedení fakulty za jeho funkční období od ledna 1990 do konce ledna 1991. Ze zprávy, otištěné ve Scanu 2/1991, vybíráme:

Nově jmenovaná vědecká rada pracovala velmi intenzívně. Během roku konala deset zasedání s pečlivě připraveným programem. Jedním z těžišť její práce byla habilitační a jmenovací profesorská řízení ve snaze odstranit dluhy a nespravedlnost z minulých let a zajistit další odborný rozvoj fakulty. Bylo projednáno 23 habilitací (z toho sedm u rehabilitovaných pracovníků) a jmenováno 19 docentů. Bylo uskutečněno 14 jmenovacích profesorských řízení (z toho devět u rehabilitovaných pracovníků) a jmenováno devět profesorů.

Velká práce byla vykonána na poli rehabilitace pracovníků i studentů politicky perzekvovaných v minulých letech. Rehabilitační komise fakulty pracovala již od ledna 1990. Postihy na hradecké lékařské fakultě byly obzvláště rozsáhlé, zvláště v kategorii učitelů – týkaly se 42 procent ze všech učitelů fakulty. Všichni, kdož projevíli zájem o návrat, již na fakultě působí (šest učitelů). V současnosti je dokončována rehabilitace studentů protiprávně vyloučených ze studia v letech 1949–1989.

Proběhla také personální obnova všech komisí fakulty, redakčních rad a ostatních orgánů fakulty. Jako významnou iniciativu lze hodnotit včasné zřízení společné etické komise lékařské fakulty a fakultní nemocnice.

Ve výukové oblasti byl připraven, prodiskutován a schválen nový studijní řád. Byl výsledkem prostudování výukových plánů řady evropských i severoamerických fakult a určité koordinace s ostatními lékařskými fakultami UK. Rovněž organizace výuky na stomatologickém směru doznala řadu pokrokových změn a naše fakulta byla iniciátorem setkání všech vedoucích kateder stomatologie v ČSFR k otázkám další koncepce výuky stomatologie. Vedení fakulty bylo velmi aktivní při přípravách změn postgraduálního vzdělá-

vání lékařů a jeho rozšíření na lékařské fakulty. Byl vytvořen objektivní systém hodnocení uchazečů o studium, takže kvalitu přijímacího řízení na fakultu v roce 1990 lze hodnotit pozitivně. O nově zpracovaný informační systém týkající se údajů o studentech projevila zájem řada fakult i mimo rámec Univerzity Karlovy.

Hlavním úkolem v oblasti vědy a výzkumu bylo finanční zajištění výzkumu na rok 1991, popřípadě na další roky. Byla vyvinuta velká snaha o využití všech možností zdrojů (MŠMT ČR a RUK, MZd ČR, VP výzkum) a o maximální propojení výzkumu mezi lékařskou fakultou a fakultní nemocnicí. Byl vypracován návrh studijních oborů postgraduálního studia, které je fakulta schopna kvalitně zajišťovat, právě tak jako seznam oborů, ve kterých bude mít fakulta právo uskutečňovat habilitační a profesorská řízení. V roce 1990 obhájili čtyři pracovníci hodnost kandidátů lékařských věd a rovněž čtyři získali hodnost doktora věd.

Velmi intenzivní byla práce na úseku rozvoje a výstavby fakulty. Laskavostí pana biskupa hradecké diecéze byl získán příslib ponechání budovy semináře pro účely fakulty na dobu tří let. Nadějně je i získání budovy jeslí vedle teoretických ústavů pro potřeby fakulty. Byly zřízeny nové výukové prostory v místnostech bývalé vojenské katedry a v místnostech oddělení CO. Úspěchem je skutečnost, že výstavba pavilonu preklinických oborů zůstává i nadále v plánech MŠMT ČR a MNO, od nichž byla získána potvrzení investičních prostředků. Byla projednána a také schválena úvodní fáze generelu lékařské fakulty, který bude v roce 1991 dále rozpracován. Přes velké problémy pokračovala rekonstrukce velké posluchárny a zajištěny byly prostředky na pokračování stavby v roce 1991. Pozitivním faktem je dokončení projektu renovace vivária na teoretických ústavech.

UpToDate® Databáze UpToDate je špičkovým znalostním zdrojem pro lékařskou klinickou praxi založenou na důkazech (Evidence-Based Medicine). Je vhodná i pro výuku a celoživotní vzdělávání lékařů a zdravotnického personálu. Součástí UpToDate je přes 9 500 klinických témat, odkazy na literaturu jsou prolinkovány na záznamy, případně

plné texty v databázi PubMed. Lze použít také integrovanou databázi léčiv a interakcí, databáze obsahuje více než 100 klinických kalkulátorů a informace pro pacienty.

Databáze UpToDate je dostupná v síti LF UK HK a FN HK i přes vzdálený přístup EZ Proxy. Další informace poskytně Lékařská knihovna.

11th International Medical Postgraduate Conference

Jako již tradičně uspořádala Lékařská fakulta UK v Hradci Králové ve dnech 26.–28. listopadu 2014 Mezinárodní konferenci studentů doktorských studijních programů lékařských disciplín, tentokrát již po jedenácté. Tato zcela ojedinělá akce zve studenty-doktorandy ze zemí Evropy k tomu, aby na mezinárodním fóru prezentovali výsledky své vědecké práce a v disku-

zi je obhájili. Obhájí je přitom nejen před odbornou porotou, ale především před svými vrstevníky a kolegy. Konference je totiž „mezioborová“ – její jedinou (pomyslnou) hranicí je medicína a lékařské vědy. V tom je právě zcela výjimečná. Prakticky všechny odborné konference jsou zaměřeny jen na jeden konkrétní problém nebo alespoň na jednu konkrétní disciplínu – kardiologii, nefrologii, genetiku, či kteroukoli jinou oblast lékařských disciplín. Tady je tomu jinak. Úkolem účastníků je nejen předvést své výsledky, ale prezentovat je tak, aby byly zajímavé i pro ostatní kolegy. A pro ty je zase naopak velmi přínosné sledovat, kde a jak se rozvíjejí jiné oblasti medicíny a lékařských věd a hledat v tom inspiraci a nové podněty.

Letošní mezinárodní konference se zúčastnilo třicet mladých lékařů, vědců a výzkumníků z celkem 10 zemí – České republiky, Holandska, Maďarska, Německa, Polska, Portugalska, Rakouska, Slovenska, Velké Británie i Gruzie. Výběr studentů jsme ponechali na vysílajících univerzitách a fakultách; obvykle však šlo o vítěze místních konferencí, obdobných naší SVOČ. Práce účastníků byly nejen pozorně sledovány účastníky konference, ale i hodnoceny, a to nejen kolegy z ostatních zemí, univerzit a fakult. Hodnotila je i odborná porota, ve které byli zkušení profesori z Německa, Velké Británie, Holandska, Rakouska Maďarska a České republiky. Pod předsednictvím proděkana fakulty, profesora Vladimíra Paličky, posuzovali odbornou úroveň přednášek, způsob prezentace a schopnost obhájit vlastní výsledky v diskusi. Jak se členové poroty shodli, většina prací byla na velmi vysoké úrovni a přednášející studenti doktorských studijních programů nepochybně nejen úspěšně obhájí své disertační práce, ale také se úspěšně zařadí mezi mladé vědce a výzkumníky. Některé z přednesených prací by již dnes mohly být bez rozpaků – a pravděpodobně s velkým úspěchem – prezentovány na velkých mezinárodních kongresech. Mezi nejlepší patřily (a porotou byly za vítězné označeny tyto práce):

- Becky Ann Selina BIBBY (University of Hull, UK) za práci *Identification and Functional Validation of MIR-330 and MIR-187 in Regulating Oesophageal Adenocarcinoma Sensitivity to Chemoradiation Therapy*
- Kiran V. K. KOELFAT (Maastricht University, The Netherlands) za práci *FGF19 Exchange Across the Gut and Liver In Humans*.

Se stejným bodovým hodnocením pak tyto dvě práce:

- Zuzana BABINSKÁ (Masaryk University Brno, Czech

Republic) za práci *Behavioral and Neurochemical Correlates in Animal Model of Depression-Addiction Comorbidity*

- Liliana MATOS (University of Porto, Portugal) za práci *Involvement of Unfolded Protein Response in Cellular Senescence Establishment*.

Samozřejmě pozorně sledujeme, jak se v mezinárodní konkurenci prosazují mladí studenti doktorských

studijních programů z České republiky, a především z naší fakulty. Dá se říci, že skončili úspěšně a byli hodnoceni dobře. Jak je ale zřejmé, na „stupních vítězů“ jsme opět nestáli. Přitom výsledky prací našich doktorandů byly zajímavé a dobře dokumentované. Ani jazyková bariéra už nehraje roli a angličtina, která byla po všechny tři dny jediným jednacím jazykem, už pro mladé kolegy nepředstavuje žádný problém. Pokud lze soudit z přednášených prací, ani finance z nejrůznějších projektů, institucionální podpory výzkumu, projektu PRVOUK a mnoha dalších již nejsou důvodem, proč bychom neměli být nejlepší a přístrojově jsme rovněž na srovnatelné úrovni. Bylo by velmi dobře, kdyby takové srovnání prací našich a zahraničních a hledání důvodů proč „nevítězíme“ mohli provést i ostatní naši studenti doktorských studijních programů, a především jejich školitelé a předsedové či členové oborových rad. Tady se však projevuje jedna ze slabších stránek – účast „nepřednášejících“ byla velmi nízká. Přitom poučení je možné získávat právě ze srovnání s ostatními a byla škoda, že prezentace velmi zajímavých prací se nesetkala s dostatečným zájmem pracovníků LF a FN. Nabízela se přitom i možnost mezinárodní spolupráce a případných společných projektů, které by byly nepochybně prospěšné.

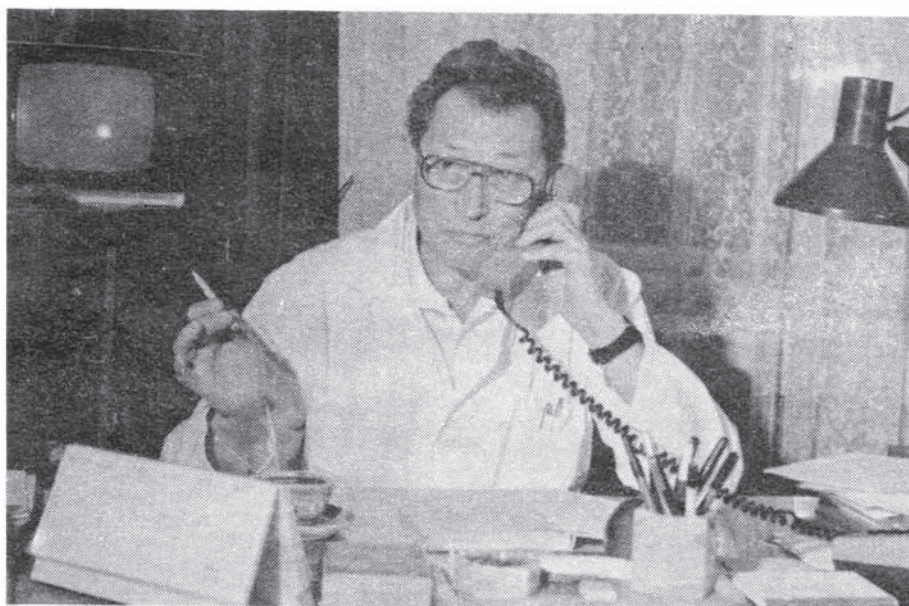
Mnohé práce se setkaly s velkým zájmem a oceněním; diskutovalo se o aktivaci transdukčních kaskád u nádorových onemocnění, imunologických změnách a regulacích při zánětech či o změnách metabolismu u ca pankreatu a o mnoha dalších oblastech. Většina přednášejících již patří k úspěšně publikujícím vědcům, a co bylo zvláště nadějně – mnohé přednášky vycházely z propracované mezinárodní spolupráce, která nám obvykle chybí. Právě tyto aspekty ocenil ve svém vystoupení i prezident AMSE (Association of Medical School in Europe), profesor Peter Dieter (Německo), který se akce osobně zúčastnil.

Porota i ostatní účastníci se však shodli, že hlavní úkol Konference, setkání mladých špičkových studentů doktorských studijních programů různých zemí Evropy, byl splněn a nadšeně přijat nejen oceněnými. Všichni přítomní zvláště oceňovali, že Lékařská fakulta UK v Hradci Králové je v tomto smyslu zcela ojedinělá v Evropě, a o to je její aktivity cennější.

Příští, dvanáctý ročník konference proběhne tradičně ve Výukovém centru Lékařské fakulty UK v Hradci Králové v závěru listopadu 2014.

Prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.
Prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc.

Slovo ke čtenáři

Milý a vážený čtenáři,

předkládáme Ti první číslo našeho nového, řekl bych spíše staronového, časopisu. Staronového proto, že již před 22 lety zde takový časopis byl a těšil se oblibě u svých čtenářů. Okupace a následná tzv. normalizace jej, tak jako mnoho jiných životných a prospěšných věcí a myšlenek, zardousila. Zaplať Bůh, navrátila se nám zpět zase skutečně normální doba, ne po dvaceti, ale po padesáti letech a tak Ti předkládáme nikoliv staronový, ale zcela nový časopis, svobodný a neposkvrněný léty nenávratně minulé totality. Jako každý novorozenec bude zpočátku nedokonalý, bude se učit a bude se ucházet o Tvou přízeň. Věříme však, že se bude zdravě vyvíjet a zdokonalovat, protože bude vlastně i Tvým dítětem. A záleží na Tobě, abys ho svými příspěvky dobře živil, vychovával a pěstoval, aby Tobě zase přinášel radost a poučení.

Našemu novému časopisu vkládáme do vínku vzájemnou toleranci a úctu všech příspěvků, byť i polemických, které by měly sloužit nejen racionálním informacím, ale také všemu tomu, čeho máme tak poskrovnou - etice našich činů, humoru, až životodárné "strandě pana Wericha". Časopis by měl přinášet i moudrost a poučení z historie naší nemocnice a fakulty, VLA a zdravotnické školy, a naopak Ti dávat, milý čtenáři, pohledy do směle budoucnosti, která nám neúprosně tlučne na dveře. Vždyť nerudovské "Kdo chvíli stál, již stojí opodál", platí dnes dvojnásob naléhavě. Náš časopis by měl vytvářet pocit vzájemné souzájemnosti, pocit, že jsme rádi, že patříme k naší fakultě, fakultní nemocnici, zdravotnické škole a VLA, že tyto instituce jsou naším dílem, které je jinými ceněno a obdivováno.

MUDr. Ivan Drašner

Několik vět o péči o nemocné

Stručně, jen v několika málo větách, bych chtěla vyjádřit svou představu o péči o nemocné ve fakultní nemocnici a o tom, jak tuto péči neustále zlepšovat.

V první řadě je třeba říci, že již dnes se snažíme o důsledné uplatnění tzv. třístupnového systému ošetřování. Pomocný zdravotnický pracovník při tomto systému přebírá řadu pracovních povinností, jež až dosud zatěžovaly plně kvalifikovaný střední zdravotnický personál. Tím je vytvářen větší prostor pro odbornou práci SZP. Využíváme také v plné míře pomocnic a hospodyněk pro práci, která jim náleží. Při manipulaci s nemocnými i při hygienické péči využíváme pracovníků nultého ročníku a pracovníků civilní služby. Ke zlepšení péče o nemocné se však snažíme přispět i centralizací služeb ve fakultní nemocnici.

Pokud jde o pomocný zdravotnický personál, počítáme i s tím, že dobrým pracovníkům s opravdovým zájmem o péči o nemocné umožníme získat v dvouletém nástavbovém studiu kvalifikaci SZP.

Chceme však, aby se všichni pracovníci podíleli svou kvalitní prací i svými radami na zlepšení péče o nemocné, která zvláště v oblasti etického chování vázne. Je nutné se připravovat na to, že záhy to bude právě pacient, kdo bude rozhodovat o našem bytí či nebytí. Budeme-li poskytovat dobrou péči s lidsky důstojným chováním, pak k nám lidé při svobodné volbě zdravotnického zařízení budou chodit. Každý z nás si tak již dnes svou prací zajišťuje práci ve fakultní nemocnici.

Byla bych velice ráda, kdyby těch dobrých pracovníků bylo co nejvíce, vytvářeli dobré pracovní kolektivy, na kterých nesmírně záleží. V práci strávíme velký kus života, stravme ho tedy smysluplně!

Jaroslava Pečenková
hlavní sestra FNsp

JAK TO BYLO V KUVAJTU

Byl jsem vyzván, abych napsal něco o tom, jak to bylo v Kuvajtu, ze kterého se nám podařilo uprchnout v posledním srpnovém týdnu. Situace to byla komplikovaná, zprávy o ní byly ve všech sdělovacích prostředcích a psát o ní lze jistě všelijak. Při pohledu z Třebše (jak Hradec Králové a zejména jeho fakultní nemocnici často označuje pan profesor Procházka) bylo, jak se zdá, všechno jinak, než jak jsme to viděli my – a to je proč se pokusím o stručnou zprávu.

Koncem července se irácká vojska a hlavně v poušti nepřehlédnutelné tanky začaly přesouvat k irácko-kuvajtské hranici. To samozřejmě nezůstalo utajeno družicím a zpravodajským službám několika zemí, prozřavější politici začali mít obavy z možného konfliktu. Ne tak v Kuvajtu. Rozmíšky mezi Kuvajtem a Irákem týkající se severní hranice Kuvajtu – ve hře byla samozřejmě naleziště ropy a šířka koridoru iráckého přístupu k moři – trvaly již řadu let. Snad proto, že v době irácko-irácké války bylo kuvajtské území pro Irák důležitou přístupovou cestou, přes kterou proudily do Iráku kamióny plné zbraní, nebral irácká vojska nikdo vážně. Šlo přece o bratrská vojska, kterým Kuvajt pomáhal v dobách nouze. O sporu Irák-Kuvajt jsem několik hodin před iráckou invazí dlouho mluvil s bývalým rektorem kuvajtské univerzity. Vyjmenoval několik možných katastrof, které by mohly být výsledkem sporu, včetně vojenského konfliktu mezi Jordánem a Izraelem, ale vůbec se nezmínil o možnosti okupace Kuvajtu. „Arab Times“, jeden ze dvou anglicky psaných kuvajtských deníků, přinesl poslední den před okupací úvodník nazvaný „Byl to jen mráček na nebi“.

Vpád iráckých vojsk do Kuvajtu uvedly všechny hlavní tiskové agentury světa již 2. srpna ráno, několik hodin po začátku invaze. Dr. Endryse probudil touto zprávou jeho syn, který mu telefonoval z Kanady někdy v 6 hodin místního času. Člověk jako já, který nemá syna v Kanadě, se probudil do obvyklého kuvajtského slunného rána, přijel rozespale do nemocnice, zaparkoval na vyhrazeném krytém parkovišti a kráčel radostně vstříc bohaté snídani v Mubarak Hospital. Na parkovišti jsem potkal arabského přítele, který mi s úsměvem v tváři a nic zlého netuše sdělil, že irácká vojska prý překročila kuvajtské hranice a zabrala několik kilometrů kuvajtského pohraničního území. Snídaně (ty byly opravdu znamenité) proběhla ničím nerušená přesto, že se tam scházela dost velká společnost lékařů. Po příchodu na oddělení mně sestry tajně šeptaly, že iráckí vojáci jsou v centru Kuvajtu a asi hodinu potom tvrdily, že v naší nemocnici je hospitalizováno několik postřelených vojáků. Považoval jsem to za kachnu, takový ten výmysl sester (doufám, že ty tohle číst nebudou), se kterým jeden jaksi musí počítat. Nedalo mi to ale a šel jsem na chirurgické oddělení ověřit situaci. Ukázalo se, že sestry měly pravdu a že situace je mnohem, mnohem horší než se mně, ale i jim zdálo.

Válka pro mne začala někdy o půl jedenácté a v té době jsme u otevřených oken mohli z dálky slyšet nějaké výstřely. V okolí nemocnice a v nemocnici samé se nic moc nedělo. Ti chytřejší se v té době přesto začali intenzivně starat o peníze. Našinec nosil v peněžence jen několik dinárů, protože malá celoidová kartička mu umožňovala vybrat si

u kterékoliv pobočky „své“, banky (a těch bylo v Kuvajtu mnoho) peníze kdykoliv a ihned, 24 hodin denně. Nám v té době přišli na oddělení dva urgentní pacienti, u jednoho bylo třeba zavést kardiostimulátor, u druhé punktovat perikard. Když jsme skončili, byly banky zavřené, bankovní automaty nefungovaly a já jsem měl v kapse 10 dinárů, což byl právě tak obnos postačující na dva skromné nákupy v samoobsluze.

Následující den se toho zdánlivě zase moc nedělo. Nevysílal kuvajtský rozhlas, ale v televizi se neustále dokola opakovaly staré programy ukazující kuvajtské národní zvyky, emíra a Kuvajt v době jeho slávy. Jediné skutečně věrohodné zprávy bylo možné se dozvědět z londýnských zpráv BBC. Manželce se večer podařilo zatelefonovat mi, pokoušel jsem se ji ujistit, že střelení a boj o život jsou daleko ode mně. Druhý den okupace jsem byl pozván na večeri ke svému příteli, přednostovi dětské kliniky. Někdy navečer jsem mu volal s dotazem, zda večere bude či ne. Lakonicky mi odpověděl dotazem, proč by být neměla. Kromě mne byl pozván i jeden americký pediatr. Večere byla příjemná, všichni jsme se tak trochu nutili do pózy, že o nic moc nejde a vše bude brzy dobré a dobrý alkohol tekl proudem.

To říkám jenom proto, že náš arabský hostitel se rozpovídal daleko víc, než by to udělal za běžných okolností a mne tím donutil vidět věci ve zcela jiných souvislostech. Vyprávěl nám, že ve svých medicínských začátcích pracoval rok mezi beduíny. Byl to nepochybně rok těžkého života.

To, co si odnesl bylo, že beduíni – a on věřil, že v určitém smyslu vlastně všichni Arabové – mají v povědomí ostře zakódovaný smysl velice rychle přeskupit pořadí životních hodnot tak, aby přežili. I vzdělaní Arabové, alespoň podle mého přítele, se mohou v mezích situací chovat zcela jinak, než v dobách ospalého míru. A hlavně: v dobách, kdy jde opravdu o život, nebudou trpět skrupulemi, které jsou vlastní tak trochu civilizací změkčilému Evropanovi.

Další dny byly charakterizovány zvláštní „ponorkovou atmosférou“, která měla dvě snadno postižitelné příčiny: jednak události kolem nás, jednak jakousi vnitřní hysterickou psychologií komunity, žijící ve zcela anomálních podmínkách. Čas plný úzkosti jsme se snažili vyplnit jak se dalo (mně samému se vůbec nedařilo číst, ale bylo vždy útěšné poslouchat krásnou muziku, například Mozarta), navštěvovali jsme se vzájemně a samozřejmě jsme se všichni zabývali otázkou, jak a kdy z Kuvajtu utéct.

Musím přiznat, že jsem patřil k hrstce zbabělců, kterým se z Kuvajtu utíkat nechtělo. Důvod byl ten, že nový irácký ředitel nemocnice, nastoupivší do funkce asi pět dnů po invazi, tvrdě prohlásil, že dovolené se lékařům ve válečné době nepovolují a neomluvená nepřítomnost v práci je považována za dezerci. Protože k odchodu z jakékoliv arabské země musí mít našinec tzv. exit permit, tedy povolení k odchodu, za daných okolností nezískatelné, považoval jsem útěk z Kuvajtu prostě za příliš velké risk. Měl jsem prostě strach. Na druhé straně jsem měl v nemocnici krásnou pracovní s velkou koupelnou a utěšoval jsem

se představou, že tam mohu přečkat i doby daleko horší. Protože jsem našel přátele, kteří mi byli ochotni půjčit kuvajtské peníze na nákup potravin (například patolog Dr. Štejner) a podařilo se mi nakoupit všechno možné, připadalo mi, že pokus o útěk z „Velkého Iráku“, je nebezpečnější než pobyt v nemocnici okupovaného města.

Pak se však situace začala rychle zhoršovat. Jídlo v nemocnici, dříve vyráběné s láskou a péčí indickými kuchářmi, bylo zredukováno na rýži politou jakousi hnědou tekutinou, rýže byla servírována na papírových talířích pro jedno použití, které jsme myli a vraceli. Několikrát byla krátce přerušena dodávka elektrického proudu. A Kuvajt bez elektřiny, to není jenom Kuvajt bez klimatizace, ale také Kuvajt bez lednic a hlavně Kuvajt bez pitné vody, která je vyráběna z vody mořské a rozvážena auty, kam je čerpána pumpami na elektrický pohon. Ke všemu jsem ještě jednoho dne zjistil, že v „mé“, místnosti spal arabský kolega bez mého vědomí. Bylo tedy zřejmé, že místnost, ke které jsem měl klíč jenom já, vůbec není jenom mojí místností a představa nemocniční pracovny jako bezpečného útočiště vzala za své.

Když jsem se konečně rozhodl odjet, bylo už vše víceméně jednoduché, i když šlo o dlouhou a komplikovanou cestu. Hned od počátku bylo jasné, že složitá bude organizace. Složitá proto, že vlastně všichni, kdo byli v Kuvajtu, byli svým způsobem vyhrocenými individualisty. Kdo si chce užít, ať zkusí organizovat individualisty. V prvé etapě jsme z Kuvajtu dojezdili do Bagdádu a přespalí různě, většinou ve velkém kempu určeném pro Čechoslováky. Bylo symbolické, že strašlivě špině kempu vládla nejenom usměvavá tvář Saddáma Husajna, ale i Gustáva Husáka. To jedině, oč běželo, byl ovšem přechod irácko-turecké hranice. K přechodu přijelo asi dvacet aut a opravdu asi nebudu dalek od pravdy, když řeknu, že dostat se na druhou stranu znamenalo přežít. Namísto exit permitu jsme měli pouze list překrásně vybavený československou ambasádou v Kuvajtu a opatřený barevným razítkem. List dával v arabštině na vědomí, že irácký vrchní velitel Kuvajtu povolil výjezd všech československých občanů, včetně lékařů. List měl překrásný vzhled, ale validitu blížkou nule. Mluvil pro nás však jeden důležitý fakt a to ten, že iráckí vojáci s námi obvykle jednali vlídně, třímajíce samopaly československé výroby. Přejít se nám podařilo, i když se nikdy nedovíme proč. Jsem přesvědčen, že nikoliv zásluhou ambasády v Bagdádu. Domnívám se, že díky shodě šťastných náhod a díky schopnostem ing. Aloise Nováka, což je velice schopný manažer, který kromě jiného mluví arabsky a zná poměry v Iráku. Ten Iráčanům vůbec nenechal na uvážení, zda nás mají nechat odjet nebo ne a hned od počátku pouze řídil způsob odvěny. Po výjezdu z Iráku nám všem připadalo Turecko jako země s nejskvělejší demokracií a nejkouzelnější krajinou a cesta domů jako jen trochu namáhavější, ale vlastně příjemné putování od turecké části Středozemního moře do Česka. Byla to vlastně pozoruhodná zkušenost. Bylo zajímavé pozorovat sebe a všechny kolem za okolností, které psychologové označují jako mezní.

Doc. MUDr. Jiří Kvasnička, DrSc.

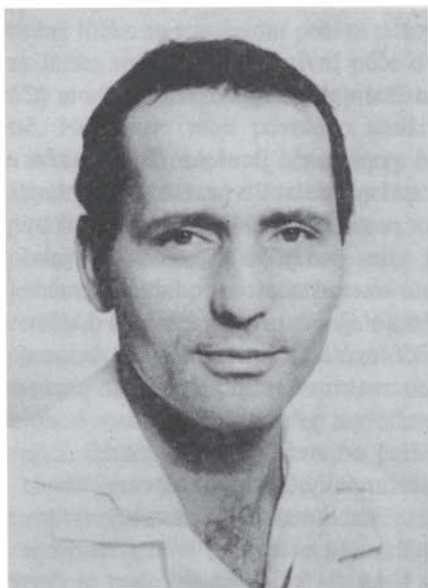

Foto Karel Moravec

Vážené kolegyně, kolegové,

byl jsem redakcí časopisu Scan vyzván, abych jako předseda Okresního sdružení České lékařské komory sepsal článek do únorového čísla. Předem mi tedy dovoluji, abych redakční radě za tuto možnost poděkoval. A protože jsem byl vyzván jako funkcionář profesní organizace lékařů, rád bych se v tomto textu oprostil od osobních, oborových a věkových hledisek a budu se snažit pojmout lékařský stav jako celek, pokud je to vůbec možné.

Okresní sdružení ČLK bylo v hradeckém okrese opětovně ustaveno na prosincové zakládající konferenci. Byla to vlastně zákonem 220/91 Sb. ČNR daná povinnost, v detailech konkretizovaná stavovskými předpisy přijatými na ustavujícím sjezdu ČLK v Seči u Chrudimi. Myslím, že jak zákon 220/91, tak stavovské předpisy stojí každému lékaři minimálně za podrobné pročtení. Vždyť ve srovnání s množstvím "společenskovedních" nesmyslů, které každý z nás musel pročíst v pre i postgraduálním studiu, jde jen o několik stránek textu. Jedním ze společných úkolů nás všech (nejen funkcionářů ČLK) je poctivě a racionálně rozhybat práci komory v okrese. To znamená se ctí se zhostit registrace

O CO NÁM DNES JDE

členské základny, vedení účetnictví, založení kanceláře, lékařského klubu a v návaznosti na tento základ rozvíjet činnost komory tak, jak je určena zákonem a jeho prováděcím nařízením, tzn. stavovskými předpisy. Ale doba změn, které se nám z pohledu lékařské profese mohou v poslední době zdát spíše převrácené než převratné, staví před komoru i jiné úkoly, než běžnou "údržbu" cechovní organizace. Lékařská komora se fakticky i zákonně stává partnerem zastupujícím lékařský stav v jednání se zřizovateli a vedením zdravotnických zařízení od ministerstva až po polikliniky, partnerem pro jednání se vznikajícími zdravotními pojišťovnami a stane se zřejmě i partnerem v jednání se širokou laickou veřejností prostřednictvím stížností a sporů.

Komora je tu v současné době ale i (nebo spíše hlavně) proto, aby sjednotila a do úspěšného konce dovedla snahu lékařů po spravedlivém ocenění jejich práce a s tím souvisejícím dosažení vzestupu společenské prestiže našeho stavu. Vždyť zatímco za zločinné komunistické diktatury jsme si potichu stěžovali na to, že průměrný plat ve zdravotnictví nedosahuje ani průměrného platu v tzv. národním hospodářství, v současnosti se spíše blíží k jeho polovině. Tento stav je, myslím, nadále neudržitelný. Zvláště za situace, kdy vedení našeho zdravotnictví bojkotuje petiční snahy různých skupin lékařů a sabotuje vznik zdravotních pojišťoven. Jinak než sabotáží vzniku VZP nelze nazvat letošní předhození sazebníku lékařských výkonů, které se zvlášť těžce dotklo lékařů fakultní nemocnice, kteří se v dobré víře a nad rámec svých povinností podíleli na tzv. "experimentu R". Jistě, jsme chudý stát se spíše potrácející se než

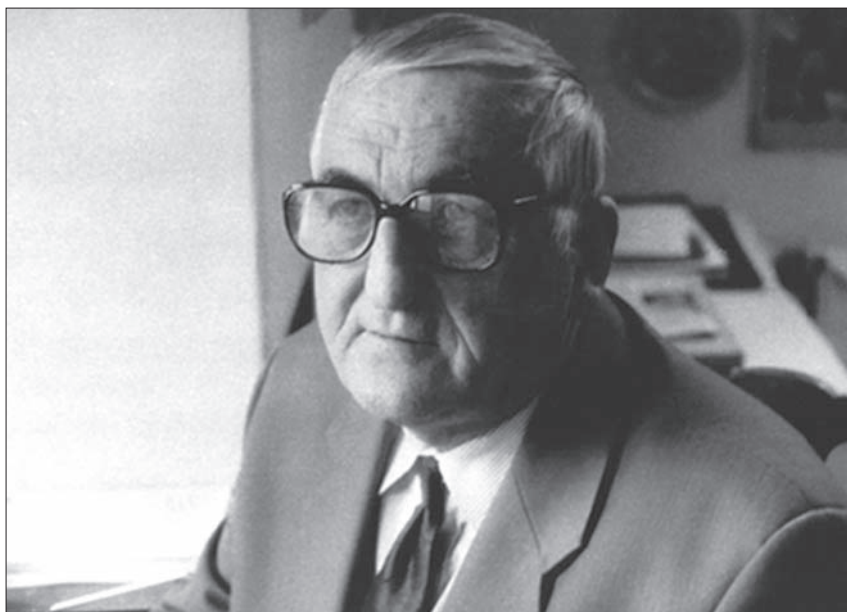
rodící demokracií, ale o to je potřebnější volat ke konkrétní odpovědnosti ty neléčící lékaře, kteří se jak na přípravě experimentu, tak navzniku sazebníku podíleli. Kam je asi naměřována činnost stovek zaměstnanců ministerstva zdravotnictví a skupin expertů tvořících dávno vytvořené? Potřebujeme je vůbec? A potřebují je naši nemocní?

Je paradoxní a neuvěřitelné, že téměř pětaticet tisícům lékařů v naší republice je alespoň v kostce jasné, co a jak je potřeba udělat, ale přesto zůstává hrstka vyvolených, kteří naprosto neprůstředně jednají jinak, proti zájmům svých kolegů. Při trvání tohoto stavu je na okresním sdružení ČLK, aby ve spolupráci s vedením ČLK a koordinovaně s ostatními regiony vytvořilo účinný tlak na kompetentní orgány.

Závěrem mi dovoluji několik všedních organizačních poznámek. Představenstvo OS ČLK se pravidelně schází a je někdy obtížné probrat věci ze všech potřebných stran. Proto zdůrazňuji, že tyto schůzky nejsou uzavřené. Naopak rádi uvítáme každého člena a každou racionální připomínku nebo podnět k další práci. Informace o termínech a místech konání jsou dostupné na vývěskách zdravotnických zařízení a na lékařské fakultě. Ví o nich i každý člen představenstva. Po dohodě s paní Salavcovou byl v její vinárně (dříve "Mikulovská") zřízen i lékařský klub. Je otevřen každou středu od 16 hodin pro všechny lékaře a jejich doprovod. Kancelář komory bude zřízena pronájmem místnosti v budově bývalého ředitelství PKG, dnes budovy podniku Služby pro zdravotnictví.

*MUDr. Zdeněk Fink
předseda Okresního sdružení
České lékařské komory*

PhDr. Vladimír Panoušek

Časopis Scan oslaví v letošním roce již své 25. jubileum. Jde o čtvrtstoletí existence periodika, které vydává Fakultní nemocnice a Lékařská fakulta UK v Hradci Králové. Na jeho začátku byla osobnost, bez které by se jen těžko podařilo takový časopis vytvořit a hlavně udržet při životě. Prvním šéfredaktorem i výkonným redaktorem byl PhDr. Vladimír Panoušek, který časopis připravoval až do své předčasné smrti v roce 2005.

PhDr. Vladimír Panoušek se narodil 10. června 1936 v Hradci Králové. Ukončil Vyšší průmyslovou školu strojní a po maturitě v roce 1955 začala jeho neobyčejně pestrá a bohatá profesní cesta. Krátce pracoval jako konstruktér, potom inspektor strojního provozu v Tesle Vrchlabí, začátek 60. let strávil jako osvětlovač v královéhradeckém divadle. Následovalo pedagogické působení na odborném učilišti v Rybitví, kde vyučoval matematiku, fyziku a technické kreslení. Zároveň začal dálkově studovat psychologii na Filozofické fakultě UK v Praze a v druhé polovině 60. let vybudoval dopravně psychologickou laboratoř východočeského ČSAD – první svého druhu v Československu. Před svým příchodem do Fakultní nemocnice v Hradci Králové ještě stihl externě vyučovat na Stavební fakultě Vysokého učení technického v Brně.

Studium psychologie PhDr. V. Panoušek úspěšně ukončil v roce 1971, to už byl prakticky rok zaměstnancem Psychiatrické kliniky FN HK. Jako klinický psycholog byl zkušeným odborníkem a vyhledávaným soudním znalcem, také vyučoval psychologii studenty Lékařské fakulty UK v HK. Věnoval se otázkám adaptace studentů, adoptivních dětí, dále psychologii osobnosti, forenzní psychologii, zejména problematice vraždy, tento výčet však rozhodně není vyčerpávající.

Doktor Panoušek měl vždy kladný vztah k žurnalistice, proto se ochotně ujal úkolu vytvořit společný časopis Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty v Hradci Králové. V roce 1991 vyšel Scan poprvé, tehdy jako dvouměsíčník. Prof. Chrobák vyčíslil, že v průběhu patnácti ročníků napsal PhDr. Panoušek pro časopis celkem 339 příspěvků. Tady můžeme ještě rozlišit 189 článků, 75 redakčních poznámek a 75 fejetonů uvedených pod pseudonymem Luděk Ledříček, který se jako bývalý loupežník od Zemské brány v Orlických horách stal velmi oblíbeným a vyhledávaným přispěvatelem časopisu. Právě ve fejetonech se dr. Panoušek mohl svobodně, zasvěceně a s nadhledem vyjadřovat k problémům současného světa, což mu umožňovaly jednak jeho hluboké znalosti filozofie a historie, ale i jeho bohaté zkušenosti životní a profesní. Redakční práci podle vlastních slov dělal rád a pokládal ji za nejkrásnější období své profesní kariéry. Umožnila mu setkání a spolupráci s mnoha krásnými lidmi a vzácnými přáteli. Přípravě časopisu se aktivně věnoval až do posledních chvil svého života. Všem svým nástupcům tak připravil náročný úkol, protože není snadné PhDr. Vladimíra Panouška v jeho funkci nahradit.

-red-

ZPĚTNÁ VAZBA

(fejeton)

Pojem „zpětná vazba“ patřil kdysi spíše jen do fyzikálních disciplín, jmenovitě do elektrotechniky. S rozvojem lidského poznání ale našel své místo i v ostatních vědách a disciplínách – označuje zde takové spojení částí nějakého systému, při kterém tyto části na sebe působí a mohou se i vzájemně korigovat. Nic tedy, zdá se, nebrání tomu, abychom termínu „zpětná vazba“ použili i v úvahách o lidském rozumu.

Jedno je ale zapotřebí: uvědomit si, že ROZUM je něco víc než chytrost nebo inteligence. Rozum, jak to výstižně vyjádřil Erich Fromm (Člověk a psychoanalýza), zahrnuje jakýsi „třetí rozměr, tj. hloubku, která dosahuje k podstatě věcí a procesů“. Úkolem rozumu je „něco vědět, rozumět, pochopit a uvést člověka do vztahu k věcem tím, že je chápe“. Rozum, to není jen inteligence, to jsou především vlastnosti osobnosti člověka, které ho činí kompetentním k úspěšnému vykonávání určitých aktivit a činností. A právě jednou z těchto žádoucích vlastností osobnosti je schopnost zpětné vazby v procesu myšlení. Schopnost a ochota revidovat vlastní myšlenky, korigovat vychází premisy konečnými soudy.

On třeba i takový omyl je užitečný, ale opravdu jen tehdy, pokud je člověk schopen a hlavně ochoten jej jako omyl identifikovat. Podle J. A. Komenského (Clamores Eliae) „každý omyl je účasten pravdy. Neboť jinak by nešlo o omyl, ale o neznalost...“.

A co je, na druhé straně, pro rozum nejzlehobnější a pro lidi nejděsivější? Je to docela jistě nekritické lpění na vlastním, emočně akcentovaném soudu, neschopnost zpětné vazby. Z takových produktů mozkové činnosti se totiž nejčastěji rodí bezohlednost k pravdě a k druhým lidem, v lepším případě obyčejná lidská hloupost. Měli bychom si asi dávat pozor, komu a čemu nasloucháme, měli bychom si hlídat i vlastní „zpětnou vazbu“. Nepatřičné emoce dokážou v téhle hektické době pořádně zkomplikovat situaci.

Luděk Ledříček

Noví vedoucí pracovníci

Prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D.
proděkan pro výuku všeobecného lékařství
(4.– 6. ročník) a výuku bakalářských oborů

Prof. Mandák se narodil 19. května 1958 v Brně. Maturoval na Gymnáziu J. K. Tyla v Hradci Králové a v roce 1983 absolvoval Lékařskou fakultu UK v Hradci Králové, obor všeobecné lékařství. Postupně získal atestace v oboru chirurgie a kardiochirurgie, postgraduální doktorské studium úspěšně ukončil v roce 1998. Habilitační práci v oboru Kardiochirurgie nazvanou Intraaortální balónková kontraluzace úspěšně obhájil v roce 2006. Tato práce zároveň ve stejném roce vyšla jako monografie v nakladatelství Grada Publishing-Avicenum. Profesorem v oboru Kardiochirurgie byl jmenován v roce 2014.

Po promoci na LF UK HK nastoupil prof. MUDr. Jiří Mandák do Fakultní nemocnice Hradec Králové jako sekundární lékař Chirurgické kliniky. V roce 1985 přešel na nově vzniklou Kardiochirurgickou kliniku, kde je nyní vedoucím lůžkového oddělení a zástupcem přednosti pro výuku a výzkum. Zabývá se kardiochirurgií dospělých, především ischemickou chorobou srdeční. Vědecká činnost je zaměřena hlavně na vliv mimotělního oběhu na organismus. V roce 2001 začal prof. Mandák pedagogicky působit na LF UK HK, od r. 2011 ve funkci zástupce vedoucího katedry chirurgie. Je členem několika odborných společností, mimo jiné Evropské společnosti pro srdeční a hrudní chirurgii a Evropské kardiologické společnosti.

Rekreačně se věnuje turistice a sportu, především cyklistice a v zimě sjezdovému lyžování.

Hana Krejčí
vedoucí laborantka, Transfuzní oddělení FN HK

Paní Hana Krejčí se narodila 21. června 1976 v Zábřehu na Moravě. Dětství prožila s rodiči v Červené Vodě. Střední zdravotnickou školu, obor zdravotní laborant absolvovala v Hradci Králové. Po maturitě v roce 1994 nastoupila na Transfuzní oddělení Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako zdravotní laborantka

a zde pracuje dodnes. V roce 2000 ukončila pomaturitní specializační studium v oboru hematologie a transfuzní služba. Od roku 2004 do roku 2007 pracovala jako úseková laborantka na úseku expedice. V srpnu 2007 odešla na mateřskou dovolenou, po první mateřské dovolené navazovala druhá a od října 2013 pracuje opět na transfuzním oddělení. Nastoupila na úseku imunohematologické laboratoře a následně začala pracovat na laboratoři expediční. Práci na trans-

fuzním oddělení má velmi ráda pro její rozmanitost, vyhovuje jí vysoká míra odpovědnosti a náročnost plněných úkolů.

Je vdaná, má dva syny. S rodinou bydlí v Týništi nad Orlicí, k jejím zálibám patří sport (zejména lyžování) a v současné době také bytový design.

Bc. Iveta Liebichová
vrchní sestra, Porodnická a gynekologická klinika

Iveta Liebichová se narodila v roce 1972 v Hradci Králové. Po absolvování Gymnázia Boženy Němcové v Hradci Králové a po ukončení pomaturitního kvalifikačního studia v oboru ženská sestra v Pardubicích nastoupila v roce 1993 do Fakultní nemocnice Hradec Králové na Porodnickou a gynekologickou kliniku.

Za dvacet jedna let praxe postupně získávala pracovní zkušenosti na většině oddělení kliniky. Sedm let pracovala na oddělení operačních sálů a v této době absolvovala pomaturitní specializační studium v oboru porodní asistentka v úseku práce instrumentování na operačním sále, následoval ještě v roce 2008 certifikovaný kurz Rozvoj a řízení zdravotnického zařízení. Od téhož roku působila jako staniční sestra ambulantiho traktu a denního onkologického stacionáře. V tomto úseku kliniky vedla odbornou praxi budoucích porodních asistentek, studentek Pardubické univerzity.

Vysokoškolské bakalářské vzdělání v oboru porodní asistence ukončila v roce 2013 na Fakultě zdravotnických věd Univerzity Palackého v Olomouci. Účastní se grantových projektů a klinického hodnocení léčiv na půdě kliniky. V této oblasti si pravidelně obnovuje GSP certifikát. Zajímá se také o historii Porodnické a gynekologické kliniky a o vývoj v oblasti péče o ženu v našem regionu.

V dětství a v mládí se aktivně věnovala orientačnímu běhu, ke kterému se v současné době vrací. Je vdaná a má dva syny.

Bc. Petra Sováková
vrchní sestra, Oddělení centrálních sálů a sterilizace

Bc. Petra Sováková se narodila v Hradci Králové v roce 1980. Po absolvování SZŠ v HK, obor všeobecná sestra, nastoupila v roce 1998 do Fakultní nemocnice Hradec Králové na Chirurgickou kliniku, oddělení Traumatologie. Další pracovní zkušenosti získala na Ortopedické klinice, na oddělení Aloplastiky a JIP. V roce 2002 se začala věnovat práci a problematice perioperační sestry, nejprve na OCSS, následně pak na sálech ortopedických.

Po mateřské dovolené nastoupila na pozici odborné učitelky na VOŠZ a SZŠ v Hradci Králové, kde působila 2,5 roku. V roce 2013 se vrátila zpět do Fakultní nemocnice Hradec Králové jako perioperační sestra na Ortopedickou kliniku. Od ledna 2015 pracuje na pozici vrchní sestry OCSS.

V průběhu své pracovní praxe Petra Sováková postupně zvyšovala svoji odbornou kvalifikaci. V roce 2004 absolvovala bakalářské studium, obor Ošetřovatelství na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové. V letech 2013–2014 absolvovala kurz pro perioperační sestry na NCO NZO v Brně, který zakončila atestační zkouškou.

Je vdaná a má jednoho syna. Ve volném čase se věnuje sportu a cestování.

MUDr. Pavel Vyroubal, Ph.D.
zástupce přednosty III. Interní gerontometabolické kliniky pro LPP

MUDr. Pavel Vyroubal se narodil 7. 7. 1967 v Českých Budějovicích, kde také absolvoval v r. 1986 gymnázium a poté nastoupil na Lékařskou fakultu UK Hradec Králové. Od svojí promoce v r. 1992 pracuje na Gerontologické a metabolické klinice FN Hradec Králové (nynější III. Interní gerontometabolická klini-

ka FN HK). V roce 1995 složil atestaci I. stupně z vnitřního lékařství, v r. 2000 následovala atestace II. stupně z vnitřního lékařství. V letech 2009 a 2012 úspěšně absolvoval nástavbové atestace v oboru Intenzivní medicína a v oboru Klinická výživa a intenzivní metabolická péče. Doktorské studium ukončil MUDr. Vyroubal v roce 2012 obhajobou disertační práce na téma „Role cholesterolu, prekursorů jeho biosyntézy a oxidačních produktů u klinicky závažných stavů“. Ve své klinické praxi postupně prošel jako sekundární lékař přes standardní oddělení, kardiologickou JIP a posledních více jak 10 let pracoval na metabolické JIP, naposledy v pozici úsekového lékaře. Je členem nutričního týmu FN HK a školitelem lékařského výkonu pro obor umělá výživa a metabolická péče.

Hlavní klinické zaměření MUDr. Vyroubala je orientováno na intenzivní a metabolickou péči, současně se zabývá problematikou poruch metabolismu lipidů v klinické praxi, vede poradnu pro tyto poruchy. Ve své vědecké a publikační aktivitě byl úspěšným hlavním řešitelem grantového projektu IGA MZČR na téma hypocholesterolemie v kritických stavech a je hlavním autorem či spoluautorem více jak 25 vědeckých článků v odborných časopisech.

Je ženatý, má 4 děti. Mezi jeho volnočasové zájmy patří cestování, sport a zahradničení.

Doc. MUDr. Helena Žemličková, Ph.D.
přednostka Ústavu klinické mikrobiologie

Doc. MUDr. Helena Žemličková se narodila v roce 1970 v Teplících, kde v roce 1988 absolvovala gymnázium. V letech 1988–1995 vystudovala 3. lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Po promoci začala pracovat jako asistentka na Ústavu lékařské mikrobiologie při 3. LF UK v Praze a od roku 1996 pracovala

ve Státním zdravotním ústavu na pozici odborného pracovníka ve skupině Klinické mikrobiologie pod vedením prof. Jiřího Schindlera, posléze RNDr. Pavly Urbáškové. V SZÚ postupně zastávala funkci vedoucí České národní sbírky typových kultur a Národní referenční laboratoře pro antibiotika. V roce 1998 složila atestaci I. stupně a v roce 2001 atestaci II. stupně v oboru Lékařská mikrobiologie. V roce 2006 úspěšně obhájila disertační práci na téma „Klasifikace Streptococcus pneumoniae sérotypu 9V rezistentních k penicilinu a jiným antibiotikům pomocí fenotypových a genotypových metod“ a dokončila tak postgraduální doktorské studium na 3. LF UK. V roce 2013 habilitovala na 1. LF UK v oboru Lékařské mikrobiologie.

Doc. MUDr. Helena Žemličková se dlouhodobě zabývá problematikou antibiotické rezistence, zejména u patogenů Streptococcus pneumoniae a Staphylococcus aureus. V roce 2003 absolvovala roční stipendijní pobyt v Laboratoři mikrobiologie a infekčních onemocnění na Rockefellerově univerzitě v New Yorku, kde se věnovala zejména využití techniky genotypizace pro studium druhu Streptococcus pneumoniae. Je národní koordinátorkou evropského sledování antibiotické rezistence, The European Antimicrobial Resistance Surveillance Network (EARS-Net) při Evropském centru pro prevenci a kontrolu infekcí (ECDC, Stockholm), je členkou koordinační skupiny EARS-Net a je národní „ústřední“ osobou (National focal point) pro oblast antimikrobní rezistence při ECDC. Systematicky se zabývá surveillance antibiotické rezistence u komunitních a nemocničních patogenů na národní i mezinárodní úrovni, je místopředsdkyní Národního antibiotického programu.

Ve funkci přednostky ÚKM by chtěla podpořit činnost antibiotického střediska a zefektivnit laboratorní diagnostiku, včetně zavedení nových speciálních metod průkazu antibiotické rezistence.

Je svobodná, má dceru. Ve volném čase se ráda věnuje vaření, turistice, cestování a kulturním aktivitám.

GRATULACE

Ve dnech 17. a 18. listopadu 2014 byl v druhém kole senátních voleb zvolen

prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc.

členem horní komory Parlamentu České republiky
za volební obvod Hradec Králové.

Zavádění a úhrady nových technologií – stálé hledání pravidel

Byl jsem potěšen nabídkou po delší době něčím přispět do Scanu. Působím ve zdravotní politice, ale uvědomuji si, že Scan a akademická půda jsou mnohem vhodnější pro obecné úvahy, nežli pro prezentaci politických stanovisek. Proto jsem zvolil stále aktuální téma cenotvorby a úhrad zdravotní péče, což je oblast, která je stálým jablkem sváru, přestože je to spíše legislativní a technický, nežli politický problém.

Úvod do problému

Pro vysvětlení současné situace ve zdravotnickém zákonodárství bude možná zajímavé připomenout rok 1978, kdy se ve FN HK objevil první CT přístroj v republice. Byl schopen zobrazit mozek z dnešního pohledu sice primitivně, ale v každém případě tak, aby bylo možno rozhodnout, zda pacient potřebuje urgentní neurochirurgický zásah. Do pár měsíců po rozběhnutí dvousměnného provozu bylo jasné, že všechny potřebné pacienty v tehdejší ČSSR nebudeme schopni vyšetřit, ale chtěli jsme postupovat alespoň trochu podle nějakých pravidel a rozhodli jsme se, že indikace nebudeme ovlivňovat sami jako rentgenologové a přenecháme výběr nejvíce potřebných pacientů jejich lékařům. Zavedli jsme kvóty pro vyšetření pracovištím ve FN HK, pro neurologická oddělení v kraji a nějakou menší část kapacity jsme rezervovali pro ostatní oblasti. Objednávání dostalo řád, napjatá situace se zčásti uklidnila a věci začaly běžet podle dnešní terminologie alespoň trochu „transparentně“. Konflikt s tehdejšími zákonem o péči o zdraví lidu č. 20/1966 Sb. nenastal a nikdo náš postup nezpochybil.

Rozvoj CT běžel v dalších letech dost podobně, jak to v oblasti novinek funguje i dnes. Lékaři na rozšiřování přelomové zobrazovací techniky vyvinuli obrovský politický tlak, a přestože nedostatek peněz byl větší než v současnosti, bylo do dvou let pořízeno další CT v Praze a cca do 5 let byly CT přístroje už v každém kraji. S novými technologiemi v medicíně to tak prostě funguje, alespoň s těmi opravdu užitečnými. Zdroje si pro sebe i v těch nejchudších letech vždy nějak najdou.

Vstup nových technologií do našeho zdravotnictví se příliš nezměnil a zůstal převážně politickou záležitostí bez jasné daných pravidel. Nebudu mluvit o investiční politice a omezím se hlavně na postupy, jak vstupují novinky do úhrad ze zdravotního pojištění dnes. Historický příklad jsem uvedl pro srovnání se současným stavem, kdy jsou některé kroky definovány právně důkladněji, ale zdaleka ne všechny.

Exkurz do právní teorie

V první řadě, byť letmo a s určitým odstupem od zdravotnictví, je potřeba předeslat, že s novou vlnou legislativy a s budováním právního státu se paradoxně vedle velkého pokroku objevily i problémy související s Listinou základních práv a svobod, která je součástí našeho ústavního pořádku. Nepřinesla jen náročnou problematiku znehybňování pacientů či informovaného souhlasu pacienta, která je zdravotníkům dobře známá. Přinesla také pravidlo, že vše, co stát rozhoduje, nařizuje nebo vynucuje na svých občanech, musí být podloženo v zákoně tak, aby existovala právní jistota. Pravidla musí být jasná už ze zákona a ne až z prováděcích předpisů nebo z výkladu výkonné nebo soudní moci.

Když mluvím o problémech, které to vyvolává, není to žádná vzpomínka na staré dobré časy. Jde jen o konstatování, že vždy je „něco za něco“. Tato situace v legislativní praxi přináší zcela jiné zvyklosti než dříve. Nejen vyhlášky (byť publikované ve sbírce zákonů), ale zejména ještě nižší normy jako např. Věstník Ministerstva zdravotnictví či metodiky odborných společností mají dnes v právu jen malou váhu. Příslušné procesy, které mají být právem usměrňované, jako např. rozhodování o standardních postupech či o nároku pacienta na rozsah péče hrazené ze zdravotního pojištění, proto musejí být v zákonech popisovány daleko detailněji než bylo zvykem. Vede to k legislativním smršťm a ke stále vyššímu počtu zákonů, ve kterých je orientace stále obtížnější.

Ve zdravotnické legislativě je to komplikované i proto, že medicína se velmi rychle mění a je tak rozsáhlá, že všechny postupy nelze do detailů popsat. Často je potřeba postupovat při rozhodování nad nárokem pacienta individuálně, a proto lékař pro své praktické fungování musí mít i určitý prostor pro svobodné zvažování postupu a nemůže být svázán jen rigidními byrokratickými předpisy. Dosáhnout toho je ale dnes velikou výzvou. Volnost je na jedné straně díky zneužívání důvěry riziková, ale současně na druhé straně nedostatek důvěry často pružné fungování systému ochromuje. Chcete-li příklad, tak zvyšující se povinný rozsah zdravotnické dokumentace to dokládá velmi zřetelně.

Aktuální právní stav

Pojďme zpět k našemu příkladu. Kladem určitě je, že i v současnosti by historické CT pracoviště i dle současného zákona o zdravotních službách mohlo pacienta tak jako dříve beztretně odmítnout, protože „příjem pacienta by bylo jeho únosné pracovní zatížení překročeno“ (§ 48 zákona o zdravotních službách č. 372/2011 Sb.). Tato floskule dle právníků však údajně neplatí, pokud by pracoviště kapacitu k dispozici mělo, ale počet jeho vyšetření by byl limitován jen nedostatečnými úhradami od zdravotních pojišťoven, jak je dnes bohužel časté. Zde zůstává ještě hodně nejistoty, ale dosáhlo se alespoň toho, že u výkonů, které jsou z pojištění hrazené, musí zdravotní pojišťovna zajistit pacientovi dostupnost péče. V tom se zdá být dnešní legislativa o nároku pacienta lepší. Námi tehdy odmítaní pacienti by si tak dnes mohli u své zdravotní pojišťovny stěžovat a nové přístroje by se plošně objevily v praxi možná rychleji než dříve. Dokonce jsme už tak daleko, že od ledna si už může pacient zajistit vyšetření v EU a jeho pojišťovna mu ho musí alespoň v domácí ceně proplatit.

Problém však je, že pokud pojišťovna nemá dost zdrojů, není *de facto* nikdo další, kdo by za to mohl. Na státu se vynucují zdroje špatně a stát nemá připravený legislativní instrument, a v podstatě ani vůli, péči omezit. Pokud bychom o historickém příkladu uvažovali z pohledu současnosti a představili si místo CT nějakou hypotetickou novou převratnou diagnostickou metodu, dosud nezařazenou do Seznamu výkonů, bude ji, díky uvedenému stavu, zdravotní pojišťovna usilovně odmítat nějaký čas platit, bude zdržovat a hrát o čas a bude celkem legitimně namítat, že se jedná o výkon prospěšný jen podle obecné definice (viz citace

v rámečku), a že na veškeré novinky zdroje nemá a musí ve veřejném zájmu zachovat finanční udržitelnost systému. Odborné společnosti lékařů se alespoň snaží dostat nový výkon do Seznamu výkonů, ale úhrady ze zdravotního pojištění jim to stejně nezaručí. Pacient to pocítuje jako krácení svých práv a občas se o ně i soudí.

Konečným výsledkem je, že lékaři v nemocnicích silně tlačí na své ředitele a výkony často dělají jak v zájmu pacientů, tak z obavy neposkytnout tu nejlepší péči, i když vědí, že nebude uhrazena. Ředitelé se tomu snaží bránit a výsledkem je, že jednotlivé nemocnice se chovají velmi různě. Aniž bychom toto chování dále analyzovali, je přinejmenším jasné, že tím zdravotnictví ztratilo základní právní jistotu a zdravotníci nevědí, co činí dobře a co špatně.

Výklad problému by mezi právníky v tomto momentě rozpoutal nekončící spor, ale to opět jen ukazuje, že právní úpravu je potřeba zpřesnit. Je tu sice teoreticky i druhé řešení, a to žádat o vyřazení výkonu z úhrad zákonem, aby lékaři nebyli napadnutelní, že ho neposkytují. Od lékařů však z důvodů, které není potřeba dále rozebírat, nelze očekávat, že se kvůli své právní jistotě budou o vyjmutí z úhrad snažit.

Vytvořit jasný legislativní popis rozhodování o tom, které novinky vstoupí do úhrad, když není dostatek zdrojů, by nebyl až tak nespílitelný úkol, ale pravidla dosud stále ještě nevznikla. Cesta prostřednictvím Seznamu výkonů (tj. vyhláškou) by ústavně čistá nebyla, což jasně vyjádřil Ústavní soud v případě zrušení tradiční vyhlášky o indikacích k lázeňské léčbě. Konstatoval (volně interpretováno), že jakékoliv omezení zdravotní péče, které nemá medicínský důvod, ale pouze důvod ekonomický, musí mít oporu v zákoně. Představy, že některé úhrady ze zdravotního pojištění zbrzdíme např. cestou přístrojové komise nebo indikačním zpříšňováním v rámci Seznamu výkonů, tak dnes již neobstojí.

Lze říci něco pozitivního?

Rozhodování o úhradách ze zdravotního pojištění je náročný proces a má tři hlavní kapitoly. Úhradu léčiv, úhradu zdravotnických prostředků a úhradu zdravotních výkonů. Uspokojivě byla vyřešena úhrada léčiv po kritice Ústavního soudu na netransparentní rozhodování prostřednictvím ka-

tegorizační komise. Náročné řízení bylo postupně zákonem upravováno a dnes je proces administrativně zvládnutelný a vedl k postupnému snižování ceny léků. Cenotvorba zdravotnických prostředků je ve vývoji, ale třetí kapitola, týkající se zdravotních výkonů, je stále nedokončena. I když se pod dojmem mediálních kauz poslední doby, jako je léčba kmenovými buňkami nebo ozařování protony, o pravidlech úhrad a jejich rozumném zastropování vede alespoň diskuze.

Lékaře velmi dráždí, a v tom mají pravdu, že úhrady výkonů dlouhodobě nebyly při růstu nákladů systematicky valorizovány. Tento problém však není dán jen politickými neshodami. Je bohužel i problémem znalostí, které musí mít odborníci ve správě zdravotnictví. Podobně jako máme Státní ústav pro kontrolu léčiv, kde se desítky lidí zabývají úhradami léků, jsou v zahraničí i úřady pro cenotvorbu zdravotnických výkonů. Mívají až stovky vysoce erudovaných pracovníků, kteří každoročně přeceňují úhradové tarify a dbají na jejich férové kalkulace. Dokud toto nebude u nás vyřešeno, nepohneme se dále. První kroky, které posilují Ústav pro zdravotnickou informatiku a statistiku s cílem kultivovat DRG, snad vnesou pokrok i do této personálně podceněné oblasti.

Obecná pravidla pro péči hrazenou ze zdravotního pojištění

Zákon o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb., § 13, odstavec (1)

Ze zdravotního pojištění se hradí zdravotní služby poskytnuté pojištěnci s cílem zlepšit nebo zachovat jeho zdravotní stav nebo zmírnit jeho utrpení, pokud

- odpovídají zdravotnímu stavu pojištěnce a účelu, jehož má být jejich poskytnutím dosaženo, jsou pro pojištěnce přiměřeně bezpečné,
- jsou v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy,
- existují důkazy o jejich účinnosti vzhledem k účelu jejich poskytování.

Doc. MUDr. Leoš Heger, CSc.

Nitrolební tlak bude možné měřit i bez navrtání lebky!

Lékaři Neurochirurgické kliniky Fakultní nemocnice Hradec Králové byli požádáni o otestování funkčnosti unikátního přístroje, který dokáže změřit nitrolební tlak bez nutnosti navrtání lebky. Speciální „polštářek“ vyvinuli vědci Univerzity Hradec Králové.

Hodnota nitrolebního tlaku pacienta v bezvědomí s rizikem otoku mozku je pro lékaře velmi cennou informací. V současné době lze potřebná data získat až po vyvrtání otvoru do lebky a následném zavedení čidla do mozku. S tím je ale spojené riziko infekce a krvácení. S novým monitorem nitrolebního tlaku není nutné provést operaci a zachází se s ním snadno. Pacient položí hlavu na unikátní podložku se senzory a data se přenášejí do počítače, kde speciální software vyhodnocuje změny tlaku v hlavě. Výsledky lékaři vidí na monitorech, které mají

k dispozici na jednotce intenzivní péče. „Mozek je uložen v uzavřené dutině. Pokud oteče, tak se zvyšuje tlak a mozková tkáň přestává být dobře vyživována kyslíkem a živinami. Tím je ohroženo jeho fungování, proto je sledování tlaku pro léčbu zásadní. Vědci, kteří nový přístroj vymysleli, potřebovali prokázat, že je přístroj bezpečný a funkční. Proto jsme byli osloveni k odborné spolupráci a vyzkoušeli jsme nový přístroj na dobrovolnících v praxi,“ řekl přednosta neurochirurgické kliniky prof. MUDr. Svatopluk Řehák, CSc.

Další pracoviště Fakultní nemocnice Hradec Králové – Centrum transferu biomedicínských technologií – pomohlo se zajištěním spolupráce Neurochirurgické kliniky s firmou Linet, spol. s r. o., která má zájem tento monitor v budoucnu vyrábět.

*Ing. Zuzana Boučková
PR manažerka CTBT a CBV*

Životní jubileum – prof. MUDr. Bohuslav Král, CSc.

Koncem roku 2014 oslavil své 85. narozeniny prof. MUDr. Bohuslav Král, CSc.

Jubilant působil ve FN Hradec Králové od roku 1959 do roku 2014, tedy nepřetržitě 55 let. Odečteme-li jubilantova vlastní lékařská učňovská léta, pak se aktivně účastnil odborného i lidského formování cca 50 ročníků absolventů Lékařské fakulty Hradec Králové. Právem ho tedy můžeme počítat do „zlatého fondu LF UK v Hradci Králové“

a směle se může porovnávat s dalšími světlými postavami hradecké lékařské školy.

Profesor Král je skvělým příkladem selfmademana v českých poměrech. Narodil se v roce hospodářské krize v malé vesničce Kolesa, kde podle sčítání lidu v roce 2001 žilo 120 obyvatel v 47 budovách, a která dnes přísluší ke Kladrubům nad Labem.

Do obecné školy chodil v Újezdu, reálné gymnázium absolvoval v Pardubicích. Maturoval v roce 1948. Medicínské vzdělávání zahájil na Lékařské fakultě v Hradci Králové, ale v roce 1951, kdy vznikla Vojenská lékařská akademie, přešel na Lékařskou fakultu v Plzni, kde studia dokončil. Po promoci nastoupil do nemocnice v Náchodě na infekční a chirurgické oddělení. V roce 1957 přešel do Hradce Králové do pozice krajského tělovýchovného lékaře Krajského ústavu národního zdraví.

Akademickou dráhu zahájil profesor Král v roce 1959, kdy byl přijat na II. interní kliniku prof. MUDr. Vilo Jurkovičem, DrSc. Stal se jedním z nově se formující medicínské skupiny, ze které vzešla internistická škola reprezentovaná kromě vedoucího prof. MUDr. Vila Jurkoviče také budoucími profesory Mazákem, Vaňáskem, Fixou, Hrnčířem, Pidrmanem, a jejich dnešními žáky profesory Zadákem, Burešem, Sobotkou, Malým.

V mentálně extrémně silném kolektivu II. interní kliniky se doktor Král postupně prosazoval a bylo mu posléze svěřeno rozvíjet pneumologii. Stal se tak jedním z generace internistů, kteří rozvíjeli obor pneumologie v oblasti nespecifických plicních chorob v době, kdy pneumoftizeologové byli ještě plně soustředěni na problematiku diagnostiky, léčby a prevence tuberkulózy. Profesor Král zažil období bouřlivého rozvoje patofyziologických znalostí o plicích. Současně šlo o etapu, kdy se rozvíjely a standardizovaly metody funkčního vyšetřování plic. Stal se zakládajícím členem odborné Společnosti fyziologie a patofyziologie dýchání, kde byl několik funkčních období členem výboru. Založil jednu z prvních funkčních laboratoří ve státě.

Od konce 80. let se věnoval bronchiálnímu astmatu, stal se spoluzakladatelem a dlouholetým členem České iniciativy pro astma. Vznikly práce o vnímání dušnosti, korelaci dušnosti a hodnot FEV1. Byl a je velkým propagátorem selfmonitoringu, používání peakflowmetrů při kontrole bronchiálního astmatu. Zřídil odpolední edukační poradny pro nemocné po pracovní době. Stal se zastáncem písemných plá-

nů léčby, se stanovením návrhu léčby dle tíže astmatu, spojené s vysvětlováním principů sledování nemocným. V kontrole, zda nemocný pochopil plán a techniku inhalace a měření peakflowmetrem. Propagoval jednoduchá schémata dávek, stanovení kontrol a možnost konzultace kdykoli za pomoci vzdělané a zacvičené sestry.

Stal se zastáncem moderní léčby akutní exacerbace astmatu samotnými nemocnými vysokými dávkami beta2mimetik s postupnou úpravou dávky dle hodnot peakflowmetru.

Ve spolupráci s vedením Zdravotnické záchranné služby Královohradeckého kraje přesvědčil lékaře ZZS v našem regionu používat inhalace Ventolinu ve vysokých dávkách, spacersy, inhalátory a podávání kortikosteroidů per os či i.v. z ruky u nemocných s astmatem bronchiálním.

Začátkem 90. let byl ve FN Hradec Králové iniciátorem myšlenky a spoluzakladatelem multioborového astma centra, se spoluúčastí pneumologů, alergologů a ORL lékařů, které funguje dodnes.

Je otcem myšlenky a spolurealizátorem vzniku Národního centra pro těžké astma, spoluautorem metodiky a odborných doporučení pro obtížně léčitelná astmata.

Je třeba zmínit i technickou vynalézavost, tak typickou pro české lékaře v dobách, kdy přístup k moderní zdravotnické technice byl velmi ztížený. Prof. Král sestrojil přístroj pro měření plicní difúze, který dlouhá léta byl jediným přístrojem ve východočeském regionu a napomáhal k diagnostice intersticiálních plicních procesů. Spolu s prim. MUDr. ing. Vižďou sestavili soupravu pro vyšetřování ventilačních scanů plic jako doplněk k rutinně prováděným vyšetřením scanem perfuzním.

Zvláštní kapitolu si zaslouží mravní profil jubilanta. Při porovnání výčtu odborných a vědeckých aktivit jubilanta, výčtu počtu publikací a přednášek je nápadný hiatus mezi reálnou vědecko odbornou aktivitou a intervaly, které zely mezi jednotlivými stupni vědecké a akademické dráhy. V roce 1967 obhájil kandidátskou práci, v roce 1978 je jmenován docentem po velké prodlevě po habilitačním řízení, v roce 1991 je jmenován profesorem vnitřního lékařství. Během své akademické dráhy publikoval 265 publikací a přednesl 312 sdělení, mnohé v zahraničí.

Důvod prodlev byl jediný. Profesor Král dokázal v nelehkých dobách udržet čisté konto, nespouštěl aktivně s režimem a tehdejší administrativa mu za to odpírala uznání nepochybných zásluh. Je skutečným vítězstvím ducha nad nepříznivou dobou, že prof. Král nepodleh malomyslnosti, dále se nepřetržitě aktivně účastnil vědeckého a odborného života, aby nakonec dosáhl met nejvyšších. Takovou zkouškou charakteru prošlo se ctí jen málo z našich kolegů.

Hrubým opomenutím by bylo nezmínit se o prof. Královi jako o vzorném manželovi, který je oporou své ženě RNDr. Daně Králové, o vzorném otcovi dvou vysokoškolsky vzdělaných dětí a nyní o vzorném dědečkovi 4 vnuků.

Velkou celoživotní mimopracovní zálibou prof. Krále byl a je sport. Do 70ti let byl aktivním závodním hráčem volejbalu. Jeho spolupracovníci vzpomínají na zaujetí, se kterým se účastnil hry. Smysl pro fair play, intenzivní zaujetí, snahu o nejvyšší výkon nepochybně dokázal přenášet do odborného i občanského života.

Prof. Král je pro své následovníky velkým vzorem svým životem, odborným profilem, vědeckou aktivitou, osobní skromností, přátelským vztahem k okolí. Přejme jemu i nám, jeho pokračovatelům, aby v brázdě, kterou prof. Král vyryl

svým životem, vyrostlo co nejvíce lékařů jemu alespoň trochu podobných.

Vážený pane profesore, milý Slávku, děkujeme za vše, cos vykonal pro nemocné, pro Lékařskou fakultu, Fakultní nemocnici i své spolupracovníky. Do dalších let přejeme zdraví, neutuchající elán, optimismus, rodinou pohodu a těšíme se na další setkávání při odborných a společenských příležitostech, ale také v ohozech hradeckých stadionů a hřišť.

MUDr. Petr Tilšer

Jubileum doc. MUDr. Herberta Hanuše, CSc.

Dne 7. prosince 2014 oslavil doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., emeritní přednosta Psychiatrické kliniky FN a LF UK Hradec Králové, své osmdesáté narozeniny. Docent Hanuš se narodil v Šumperku v rodině spisovatele a středoškolského profesora Miroslava Hanuše. Léta dětství a středoškolských studií prožil v Chrudimi, ke které má vřelý citový vztah, místopis a historii tohoto města zná jako málokdo. Medicínu studoval na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Promoval v roce 1958 a jako sekundární lékař nastoupil do pardubické nemocnice. Krátce pracoval na neurologickém oddělení a následně několik let na oddělení psychiatrickém, které tehdy vedl prim. MUDr. Svatopluk Stuchlík. V roce 1963 přešel MUDr. Herbert Hanuš na Psychiatrickou kliniku v Hradci Králové. Tomuto pracovišti zůstal věrný po celý svůj další profesní život. Postupně prošel všemi lékařskými pozicemi na klinice – od sekundárního lékaře přes vedoucího lékaře oddělení až po přednostu kliniky.

Vědecký zájem pana docenta Hanuše byl zaměřen do oblasti biologické psychiatrie, především klinické psychofarmakologie. Věnoval se léčbě afektivních poruch. V šedesátých letech minulého století získával první zkušenosti s profylaktickou léčbou lithiem. V roce 1984 publikoval poznatky o antisuicidálním účinku lithia. Lithiová profylaxe afektivních poruch byla tématem jeho disertační i habilitační práce. Věnoval se rovněž výzkumu jiných psychofarmak. Mezi významné studie patřilo ověřování účinnosti originální molekuly 7-methoxytacrinu. Lék byl připraven v laboratořích Vojenské lékařské akademie JEP v Hradci Králové a tým doc. Hanuše publikoval první zprávy o účinnosti 7-methoxytacrinu při léčbě tardivních dyskinez.

Pracovní zaujetí otázkami eticko-právních aspektů psychiatrie přivedlo pana docenta k dlouhodobému předsednictví v Etické komisi FN, LF UK a VLA JEP v Hradci Králové. Forezním otázkám psychiatrie věnoval řadu publikací, ve kterých uplatnil mnohaleté zkušenosti soudního znalce v odvětví psychiatrie.

V roce 1990 byl doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., na základě konkurzu jmenován přednostou Psychiatrické kliniky, v této funkci setrval do roku 1999. Pod jeho vedením se Psychiatrická klinika v roce 1996 rozšířila o Léčebnu návykových nemocí v Nechanicích. Zpočátku byla Léčebna tvořena 19 lůžky v prostoru bývalé plicní kliniky. Léčebna se v roce 1996 rozšířila na současných 56 lůžek.

I v důchodovém věku pan docent Hanuš pracoval na ambulanci pro afektivní poruchy. Svou práci na klinice ukončil k 31. březnu 2010 ve věku 75 let. S klinikou se rozloučil na semináři s mezinárodní účastí věnovaném jeho hlavnímu výzkumnému i klinickému zájmu – lithioterapii u bipolární afektivní poruchy.

Pan docent Hanuš je člověkem s mnoha kulturními a společenskými zájmy. Je znám svými rozsáhlými znalostmi v oblasti literatury, výtvarného umění, dějin dobývání Antarktidy a severního pólu, dějin letectví a kosmonautiky.

Radost panu docentovi přináší rodiny jeho dvou dětí se čtyřmi vnuky.

Milý Herberte, za všechny Tvé spolupracovníky a přátele z Fakultní nemocnice i Lékařské fakulty Ti přejeme pevné zdraví a spokojenost do mnoha dalších let.

Prim. MUDr. Ivan Tůma, CSc

Prof. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.

Dne 4. prosince 2014 oslavil významné životní jubileum – 90 let – pan PhMr. Milan Dvořáček, bývalý dlouholetý zaměstnanec Krajské transfúzní stanice KÚNZ. Narodil se v roce 1924 do rodiny lékárníka, v roce 1930 se rodina přestěhovala do Hradce Králové. Po promoci v r. 1948 krátce pracoval

v lékárně, v letech 1952–1986 působil na transfúzní stanici. Byl u zrodu vyšetřování HBsAg, které vyžadovalo časově náročnou a precizní práci. S manželkou PhMr. Marií Dvořáčkovou vychoval dva syny. Volný čas nejraději trávil na své milované chatě na břehu řeky obklopené lesy. Od mládí se aktivně věnoval hudbě, se svými přáteli si založil kvarteto, ve kterém hrával dlouhá léta na violoncello.

Odborné akce pořádané pracovišti FN a LF UK, které se uskuteční v následujícím období:

19.–20. 3. 2015	XIX. Hradecké gastroenterologické dny a IX. Mezinárodní endoskopický workshop Výukové centrum LF UK v areálu FN HK
25. 3. 2015	Hradecký den rehabilitační a fyzikální medicíny Výukové centrum LF UK v areálu FN HK
15.–17. 4. 2015	Bedrnův den Výukové centrum LF UK v areálu FN HK
16.–17. 4. 2015	XXV. workshop pracovní skupiny intervenční kardiologie ČSK s mezinárodní účastí Aula Univerzity Hradec Králové
17.–18. 4. 2015	Komplexní vyšetření hlavových nervů v ambulantní a klinické praxi Posluchárna Psychiatrické kliniky FN HK
22. 4. 2015	32. regionální seminář Kliniky pracovního lékařství Posluchárna Rehabilitační kliniky FN HK
24. 4. 2015	3. Český urologický video kongres Výukové centrum LF UK v areálu FN HK
24.–25. 4. 2015	XIX. Hradecké pneumologické dny Aula Univerzity Hradec Králové
15.–16. 5. 2015	Alergie a imunita – mezioborové souvislosti Smetanův dům, Litomyšl
15.–16. 5. 2015	Futurum Ophthalmologicum 2015 Tree of Life, Lázně Bělohrad
22.–23. 5. 2015	Výjezdni seminář ORL – Uzlinový syndrom krku Hotel Devět skal, Sněžné-Milovy
21.–23. 5. 2015	XXII. Česko-slovenská konference o trombóze a hemostáze Kongresové centrum Aldis, Hradec Králové
5.–6. 6. 2015	XIII. mezikrajský seminář pneumologů 3 krajů Alfa resort, Deštné v Orlických horách

Leon Dlažov: Okolo Hradce v bílém plášti – medicínské historky

TREFNÁ ODPOVĚĚ

Odchovanec VLA doc. MUDr. Vladimír Šícha, CSc., hlavní odborník ČSR pro stomatologii, je znám jako velmi náročný examinátor při atestacích. Mladí lékaři se před ním chvějí, tyto povinné zkoušky odkládají, jak mohou. V každém případě je to pro ně značné vypětí, přicházejí pobledlí, zřejmě nevyspalí, zesláblí, bez sebevědomí, i když se učili, jak mohli při vyčerpávajícím každodenním zaměstnání. Povinné atestační zkoušky I. stupně jsou obtížnější, ale ani atestace II. stupně a atestace nástavbové pro jednotlivé specializační obory stomatologie nelze pokládat za vyhledávanou kratochvíli. Jednou to v Brně šlo velmi pěkně, nástavbovou zkoušku ze stomatologické chirurgie dělala MUDr. B., asistentka první brněn-

ské stomatologické kliniky. Byla výborně připravena a všechny odborné otázky zodpověděla k veliké spokojenosti komise. Zkouška končila, docent Šícha srovnává zápisy a praví vlídně: „Ještě, koukám, jste neměla otázku z politiky.“

Tehdy dával tyto otázky sám předseda komise.

„No, všechno jste uměla, tak nám ještě řekněte něco třeba o etice ve zdravotnictví!“

Kandidátka, už vyčerpaná, sklonila hlavu, trochu uvažuje – a vegetativní reakce se projevila slzami v očích.

„Co, Vy pláčete? --- Výtečně, pšíši Vám další jedničku za to, že když jste slyšela *etika ve zdravotnictví*, dala jste se do pláče. To mně stačí jako správná odpověď!“

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELI (24)

Z archivu M. Vostatka

ALBERT CALMETTE – OČKOVÁNÍ PROTI TUBERKULÓZE

Tuberkulóza provází lidstvo již od starověku; její známky byly nalezeny například na egyptských mumiích. V 18. a 19. století proběhly v Evropě a Americe obrovské epidemie a ještě ve dvacátých a třicátých letech 20. století byla daleko nejčastější příčinou smrti.

Jen z české historie si připomeňme několik známých obětí tuberkulózy: Karel Havlíček Borovský (zemřel ve věku 35 roků), jeho žena Julie (26 r.), jejich dcera Zdenka (24 r.), spisovatel Franz Kafka (41 r.), básník Jiří Wolker (24 r.) či hudební skladatelka a dirigentka Vítězslava Kaprálová (25 r.).

Hlavními milníky v boji s tuberkulózou byly objev jejího vyvolavatele, bacilu *Mycobacterium tuberculosis* R. Kochem v roce 1882 (Kochův bacil), vyvinutí očkovací látky A. Calmettem a C. Guérinem v roce 1922 a zavedení antituberkulózních léků ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století. Podařilo se tak celosvětově výrazně snížit výskyt tuberkulózy, nepodařilo se jí však zcela vymýtit. V současné době je nejvíce případů v rozvojových zemích, hlavně v subsaharské Africe, u nemocných s AIDS. Tuberkulóza se však stále vyskytuje i u nás.

Albert Calmette se narodil roku 1863 v Nice ve Francii. Po promoci na lékařské fakultě nastoupil na bakteriologicko-

ký ústav v Paříži k Louisi Pasteurovi. V roce 1891 odešel do Saigonu v dnešním Vietnamu a založil tam Pasteurův ústav; zde mimo jiné objevil sérum proti hadímu jedu. Po návratu do Francie 1894 se stal ředitelem ústavu v Lille. V roce 1897 k němu na ústav nastoupil veterinární lékař Camille Guérin (1872–1961). Společně pak pracovali na vývoji očkovací

látky proti tuberkulóze. Od roku 1908 vyvíjeli oslabený kmen hovězího tuberkulózního bacilu, který však byl schopen vyvolat imunitu i proti lidské tuberkulóze. Očkování dětí zahájili roku 1922. Očkovací látka byla později na jejich počest nazvána vakcínou BCG (*Bacillus Calmette Guérin*).

Calmette se později stal zástupcem ředitele Pasteurova ústavu v Paříži. V tomto městě roku 1933 zemřel.

Známku vydala Francouzská pošta roku 1948.

Architektura Hradce Králové na fotografiích Josefa Sudka

Jiří Zikmund, Ladislav Zikmund-Lender (editoři), vydavatel: Zikmund Hradec Králové, 2014. Distribuce: Knihkupectví Juditina věž, Knihex – Karolina Voňková, Kosmas s.r.o.

V lednu letošního roku byla na trh uvedena kniha fotografií Josefa Sudka. Jedná se o soubor jedinečných snímků nejvýraznějšího představitele české klasické fotografie dokumentující Hradec Králové své doby. Bylo tak završeno prakticky desetileté úsilí Jiřího Zikmunda, který částečně zapomenutý a odložený soubor hradeckých fotografií objevil ve fotoarchivu Ústavu dějin umění Akademie věd ČR v oddělení Hradec Králové, ale bez další datace či autorizace. Celkem se jedná o 140 Sudkových fotografií, jejichž autorství není těžké dokázat. Horší už to bylo se zjišťováním, kdy a proč fotografie vznikaly.

Je třeba ještě doplnit, že už v roce 2003 z tohoto souboru Sudkových fotografií bylo vybráno 60 snímků, které byly vystaveny v Muzeu východních Čech v Hradci Králové. Přesněji řečeno, vybrané fotografie byly nově pořízeny z dochovaných negativů. Právě tehdy vznikl nápad vydat knihu. K jeho úspěšné realizaci však vedla komplikovaná a dlouhá cesta.

Problémů byla celá řada – autorská práva a svolení k publikaci, náklady na zaplacení autorských práv, další finanční položkou bylo pořízení nových scanů ze Sudkových fotografií. K tomu pak přibyla i badatelská práce, protože stále zůstávalo otázkou, proč celý soubor fotografií Hradce Králové vznikl. Josef Sudek patřil k nejdrazším fotografům své doby a pracoval především na zakázku. Mohly hradecké fotogra-

fie vzniknout v rámci jeho volné tvorby? Editoři knihy, otec a syn Jiří a Ladislav Zikmundové, nejprve zkoumali časovou osu vzniku fotografií a došli k závěru, že Josef Sudek musel město navštívit minimálně dvakrát. Nejprve před rokem 1928 a pak mezi lety 1931 a 1934. Na křtu knihy dne 29. ledna 2015 v Knihovně města Hradce Králové poměrně podrobně popsali, jaké detaily Sudkových fotografií je vedly ke konečné dataci. Nicméně díky tomuto rozdělení souboru bylo jasné, že se muselo jednat o 2 zakázky. Foto-

Křest knihy – 29. ledna 2015 – zleva Jaroslava Pospíšilová, Jiří Zikmund a Ladislav Zikmund-Lender.

grafie pořízené před rokem 1928 jsou především z historického jádra města, jsou zde i celkové pohledy na Hradec Králové, a to z Bílé věže a z Nového HK. Celkem 4 z těchto fotografií se objevují v knize Aloise Kubíčka a Zdeňka Wirtha – Hradec Králové, město českých královen, město Ulrichovo.

Druhá část Sudkových fotografií představuje hlavně moderní královéhradeckou architekturu, převážně stavby Josefa Gočára. V tomto případě je prakticky nemožné prokázat, zda se jednalo o nějakou zakázku nebo osobní zájem o moderní architekturu. Druhou možností zpochybnila i historička umění PhDr. Anna Fárová, správkyně Sudkovy pozůstalosti a dědička autorských práv. Nicméně neexistuje žádný zápis či doklad, že by Josef Sudek přijal zakázku týkající se moderní architektury Hradce Králové. Můžeme na toto téma pouze spekulovat. O to větší štěstí však má právě Hradec Králové jako město, patří totiž mezi jedno z mála měst v Čechách, které Josef Sudek alespoň částečně zdokumentoval, a může se pochlubit existencí tohoto jedinečného, dokumentárně i umělecky velmi cenného souboru fotografií.

Kniha věnovaná architektuře Hradce Králové na fotografiích J. Sudka přináší celkem 40 pečlivě vybraných Sudkových snímků z obou zmínovaných období. Editoři album fotografií doplnili i mapou vyobrazených lokalit a katalogem s popisem jednotlivých objektů, včetně jejich novodobých fotografií. Nechybí ani Medailon Josefa Sudka a zajímavostí jistě může být poznámka k dobovému fotografování. Do publikace kromě obou editorů svými texty přispěli také Antonín Dufek, Mariana Kubištová a Jaroslava Pospíšilová.

-ju-

ZEMŘEL ZDENĚK DOUBEK

Jen dva týdny před svými 81. narozeninami zemřel dne 29. ledna 2015 Zdeněk Doubek (1934–2015), Hradečan rodem i duší. Jeho lásku k městu podnítil v útlém dětství hlavně tatínek, který syna seznámil s knihou J. V. Tolmana *Hrst vzpomínek na starý Hradec Králové* (1928). Rodina bydlela na starém městě a tak sotva třináctiletý Zdeněk začal podle knihy vzpomínek objevovat své rodné město od sklepení až po vrcholky věží. Jeho vztah k městu Hradec Králové léty sílil a klukovské nadšení přerostlo v neutuchající badatelskou činnost v terénu, archívech a cenné zachycování vzpomínek pamětníků.

Po válce se vyučil cukrářem a následně kuchařem a u tohoto povolání zůstal celý profesní život. Prošel pracovně řadou hradeckých hospod, jimž věnoval jednu ze svých četných publikací. Nejdéle působil jako šéfkuchař v hradecké Fakultní nemocnici (1973–94). Měl toto povolání rád a navíc si byl jistý, že jím užije svou pětičlennou rodinu. Znalosti své profese uplatnil v brožurkách *Předvánoční a vánoční čas v Hradci Králové v průběhu staletí* a *Postní a velikonoční jídla z Hradecka*. Vracíme se v nich do časů našich maminek a babiček a najdeme v nich řadu inspirativních receptů.

Celoživotní studium historie města Hradce Králové zúročil Zdeněk Doubek v mnoha vynikajících publikacích, které vyšly převážně v poslední dekádě jeho života. Patří mezi ně *Město pod Bílou věží* (2002), *Starý Hradec Králové dům od domu* (2009), *Létání a letiště v Hradci Králové* (2011), *Malšovice* (2012), *Pohled*

do historie Nového Hradce Králové (2012), *Třebeš* (2013). Mimo to napsal více než 1 000 článků o historii, mineralogii a fotografii. Byl spoluautorem řady zejména historických publikací a ochotným poradcem. S prof. Malcem se také podílel na průvodci Františka Skopce *Od brány k bráně starým městem* (2006). Z článků, které psal do časopisu Scan, vznikla ve spolupráci s prof. Šteinerem zajímavá brožurka *Kapitoly*

z historie zdravotnictví v Hradci Králové od středověku do vzniku Nové nemocnice (2013).

Vloni u příležitosti 80. narozenin Z. Doubka vyšla jeho kniha *Můj Hradec Králové* (2014), ve které vzpomíná na předky, město a jeho vývoj, léta válečná, roky učení, muzeum, přátele, koníčky, ale hlavně se vyznává z lásky ke svému rodnému městu, která se přetavila jeho usilovností, nadšením, schopností a trpělivostí v dílo opravdu úctyhodné. Jeho cílem bylo nejen shromáždit a zachovat historická fakta, ale přenést svoji lásku k městu na nás ostatní. Je velké štěstí, že své znalosti o Hradci Králové a jeho lidech od nepaměti až po současnost předal ve svém díle nám i dalším generacím. Za tuto dlouholetou významnou činnost pro město Hradec Králové byl oceněn cenou města - Laureát Hradecké múzy 2009. Můžeme se připojit ke slovům primátora města Hradce Králové, MUDr. Zdeňka Finka, který na pana Doubka vzpomíná jako na „Hradečáka“ s velkým H a zcela neuvěřitelného člověka.

Olga Procházková

CO TAKÉ ZAZNĚLO V SENÁTU ...

Pozor na vyznání lásky komunistky

Senát PČR projednával *Návrh senátního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti*. Předkladatelem byl **senátor Zdeněk Škromach (člen ČSSD) a další**. V podstatě šlo o výši a podmínky, za nichž se při ztrátě zaměstnání vyplácí odstupné. Názor levice a pravice se na projednávanou problematiku zásadním způsobem lišil, a tak byl v jednacím sále značný hluk. Předsedající Milan Štěch opakovaně senátory žádal o klid slovy: „Prosím o klid, ruší to vystupující. Děkuji.“ **Senátorka Marta Bayerová (členka KSČM)** svůj příspěvek zahájila slovy: „**Soudruzi, rušíte mě.**“ (Smích.) Předsedající ji po chvíli vyzval, aby pokračovala, což učinila slovy: „**Omlouvám se za to.**“ (Se smíchem.) **Mám vás ráda, vy to víte.**“

Na sport má člověk krásné vzpomínky, zničené šlachy a klouby

Senát PČR projednával vládní *Návrh zákona o změně zákonů souvisejících se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů*. Zákon předkládal **ministr financí Miroslav Kalousek (člen TOP 09)**. V podstatě šlo o zřízení jednoho inkasního místa pro výběr všech daní. Diskuse zabloudila také zcela neočekávaným směrem. Pan **senátor Jaroslav Kubera (člen ODS), náruživý kuřák a nepřítel sportu**, se otřel o pana ministra Kalouska slovy: „Pan ministr by o tom mohl mluvit celé hodiny, kolikrát už jsem ho viděl s holí. Jenom z „blběho“ tenisu. Ta kolena se opakovaně operují za peníze daňových poplatníků. Nemluvím o zraněních na lyžích apod.“ **Pan ministr pohotově „kalouskovsky“ replikoval:** „Skutečně nebudu dlouho zdržovat. Jenom chci panu senátorovi Kuberovi říct, že když mě viděl naposled s holí, tak to bylo ze **zranění, které jsem si způsobil, když jsem se shýbal pro vajgla.**“ (Smích.)

Rychle, sex v autě zatím povolen

Senát PČR projednával poslanecký *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 364/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích...* **Návrh zákona uvedl senátor Karel Korytář (člen ČSSD)**. Šlo o zpřesnění podmínek pro řízení motorových vozidel. Sám jsem předpokládal dlouhou diskusi (stejně jako v případě projednávání školských zákonů), protože všichni senátoři někdy chodili do školy a řídí auto, takže si myslí, že věci rozumí, a proto hodně diskutují! Pan **senátor Jaroslav Kubera (člen ODS)** protestoval hlavně proti dalším zákazům v jednání řidiče při jízdě (například přeladování rádia, jídlo, kouření, koukání dolů atd.). Plénium zaujal hlavně tvrzením: „**Pak ještě sex – to je velká móda – sex v automobilu, to je úplný konec, to tam musí být výslovně v zákoně zapsáno, že sex se zakazuje, protože to velmi, velmi vyrušuje.**“ (Smích.)

Na schůzích Senátu PČR většinou vyslechl a ze stenografických záznamů zpracoval Karel Barták

Jan Bureš
Jiří Horáček
Jaroslav Malý
et al.

VNITŘNÍ LÉKAŘSTVÍ

Druhé, přepracované a rozšířené vydání

Jan BUREŠ, Jiří HORÁČEK a Jaroslav MALÝ. Vnitřní lékařství. 2. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Galén 2014, 2 sv. (538 s., s. 545–1180, XXXV). ISBN 978-80-7492-145-2

V prosinci 2014 v nakladatelství Galén vyšlo po jedenácti letech nové vydání hradecké učebnice vnitřního lékařství. Pod vedením prof. Bureše se na učebnici autorsky podíleli docenti a profesori Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové.

Učebnice v 21 kapitolách shrnuje všechny obory vnitřního lékařství. Zahrnuta jsou také vybraná mezioborová témata z neurologie, psychiatrie, toxikologie a farmakologie. Vyložena je epidemiologie, etiologie, patogeneze, klinický obraz, diagnostika a diferenciální diagnostika, principy léčby a prognóza jednotlivých chorob. Celobarevná učebnice obsahuje početné tabulky, grafy, obrázky a fotografie vysoké kvality.

Začátkem letošního roku hostila Galerie Na Hradě pedagogy a studenty Katedry výtvarné výchovy a textilní tvorby Pedagogické fakulty UHK. Připravili velmi pestrou a trochu neobvyklou expozici, která představila jednak práce sedmi pedagogů katedry a také několika vybraných studentů a absolventů bakalářských studijních oborů. Vznikla tak námětově i žánrově pestrá výstava, která zároveň prezentovala celou řadu výtvarných i textilních technik. Patrně největší pozornost v expozici přitahovaly oděvní modely Mgr. Alice Rathouské a Bc. Věry Prášilové, doplněné i několika studentskými návrhy. V této kolekci byla zastoupena jak strojová výšivka, tak aplikace tradiční paličkované krajky a především pak zcela netradiční aplikace experimentální plastové lité krajky. Jiné zpracování paličkované krajky představila prof. Marie Vaňková na svých miniaturních paličkovaných objektech. Díla doc. Vlastimila Vodáka jsou oproti tomu poněkud rozměrnější, autor tvoří klasickou technikou gobelíny a rozměrné tapiserie. Další z vystavujících pedagogů byla doc. Mária Fulková se souborem výtvarně pojednaných tzv. rodinných textilií a s originálními kolážemi a kresbami na notovém papíru souborně nazvanými Partitury. Výčet pedagogů uzavírají vedoucí a tajemnice katedry, sestry Mária a Zuzana Hromadovy, v minulosti měly v Galerii Na Hradě svoji samostatnou autorskou výstavu, nyní se představily pouze menšími pracemi. Mgr. Mária Hromadová vystavovala portréty z cyklu Pokračování, tvořené vrstvením proře-

zvaného vlizelínu, doc. Zuzana Hromadová se prezentovala diptychem asambláží nazvaným Identita.

Kromě již zmíněných oděvních návrhů byly práce studentů zastoupeny širokým spektrem prací. K vidění byly gobelíny, experimentální autorské textilní tisky, tapiserie, oděvní a galantní doplňky, textilní šperky. Celý soubor vystavených prací tak vyzněl jako reprezentativní informace o tvůrčím dění a pedagogickém působení na Katedře výtvarné kultury a textilní tvorby. Samozřejmostí u všech vystavených děl byla originalita, kreativita, pečlivé zpracování, vhodně zvolená forma i dokonalé osvojení příslušné techniky. -ju-

Romantika měst a Afrika

Vestibul Bašteckého pavilonu (budova č. 23) v areálu FN v Hradci Králové se již v loňském roce proměnil ve výstavní prostor. Jednou z řady aktivit IV. interní hematologické kliniky se tak stalo pravidelné pořádání výstav fotografií, které mají přede-

vším přispět ke zlepšení prostředí pacientů s onkologickým onemocněním, a jistě se stanou zpestřením i pro ostatní pacienty a zaměstnance FN. Tradici výstav tady zahájily snímky Jiřiny Mužíkové souborně nazvané Setkání s Afrikou, následovaly fotografie Magdy Radostové věnované přírodním krásám USA. V polovině února byla zahájena výstava lékařů Oční kliniky MUDr. Alexandra Stepanova a doc. MUDr. Jana Studničky, jejich fotografická tvorba je sice rozdílného zaměření, Romantika měst a Afrika, o to širší publikum však mohou autoři oslovit. Na začátek léta se připravuje expozice nadšeného horolezce a cestovatele ing. Jindřicha Kmoníčka. Vedení IV. interní hematologické kliniky doufá, že by se výstavy ve vestibulu Bašteckého pavilonu mohly stát novou tradicí.

Oskar a růžová paní

Divadelní hra současného nejúspěšnějšího francouzského dramatika E. E. Schmitta. V Klicperově divadle měla v režii Ivana Balady premiéru v roce 2007 a má za sebou i svoji derniéru, nicméně představení žije svůj vlastní další život a můžete jej dnes tu a tam potkat v rámci charitativních či benefičních akcí. Často je realizováno i v kostelích, což přináší další, nečekaný rozměr. Počet repríz Oskara a růžové paní překročil v letošním roce číslo 130 a dovolím si tvrdit, že to zdaleka nebude cifra konečná. Měla jsem jedinečnou možnost vidět tento divadelní koncert na začátku loňského prosince. Jednalo se právě o benefiční představení v královéhradecké Besedě, jehož výtěžek byl věnován na důstojný náhrobek pro režiséra Ivana Baladu, který zemřel v červnu 2014.

Oskar a růžová paní je kouzelná divadelní hra o vážných věcech. Jen těžko lze zprostředkovat tento zážitek jakýmkoliv slovy, protože představení funguje jako báječný celek a přitom je vystavěno na prostých až banálních věcech. Obsazení je okleštěno na dva herce, kteří se průběžně převtělují i do dalších osob zasahujících do děje, a nic nevádí tomu, že postupně představují malé děti, jejich rodiče, lékaře či smyšlené zápasnice. Scéna a rekvizity jsou v podstatě minimalistické, základem je kolečkové křeslo a otočná židle. Kostýmy odpovídají nemocničnímu prostředí a skvěle doplňují charakter hlavních hrdinů. V tom všem myslím stále nenacházíte nic, co by slibovalo výjimečný zážitek. Dostáváme se k tématu hry, tím je vlastně umírání chlapce Oskara – má rakovinu, kterému se moudrá babi Růža pokouší zprostředkovat víru v Boha jako poslední naději. Zároveň pro Oskara vymyslí hru, díky které prožije ve dvanácti dnech celý dlouhý život. Ač se téma může zdát sebevíc vážné a dojemné, představení se vyhýbá jakémukoliv sentimentu nebo hraní na city. Na jevišti není nouze o humorné dialogy, vtipné až

komické situace, na Vaší tváři se vystřídají smích i slzy. Jsem si jistá, že v hledišti nezůstane jediný lhostejný divák a divadlo budete opouštět se zcela nepopsatelnými dojmy; pobaveni a s úsměvem na rtech, se slzou v oku a dojetím v srdci a zároveň s hřejivým pocitem, že je cosi nesdílitelného mezi nebem a zemí a na chvíli sestoupilo tady a teď.

Velkou zásluhu na tom všem mají hlavní protagonisté, Jan Sklenář a Martina Eliášová. Stále se musím obdivovat způsobu a přirozenosti s jakou se Jan Sklenář převtělil do desetiletého chlapce. Věřte mu každé gesto, každý pohyb. Stejně tak babi Růža v podání Marty Eliášové – moudrá babi, která si dokáže vymýšlet, čtverácky dovádět, ale i klít za volantem. Oba herci představují několik postav najednou, převtělují se často jen lusknutím prstů, vytvářejí různé charaktery i nálady. Oba jsou ve svých rolích jedineční a obdivuhodní.

Je třeba samozřejmě zmínit Ivana Baladu, filmového, televizního a divadelního režiséra, spoluzakladatele filmové nové vlny. Jeho hraný film Archa bláznů byl 20 let uzavřen v trezoru a uvedení se dočkal až v roce 1990. Působil jako režisér v řadě českých a slovenských divadel, neprávem trochu zapomenutý je jeho televizní seriál Největší z pierotů podle románu Františka Kožíka. Na dramaturgii hradeckého představení Oskara a růžové paní se podíleli oba herci společně s režisérem, nicméně Jan Sklenář i Martina Eliášová velmi oceňují Baladův citlivý přístup, civilní pohled, přesnou míru, s jakou hlídal, aby představení nesklouzlo k sentimentu. Ověřili si, že jeho nápady a doporučení před publikem velmi dobře fungují. Divadelní představení Oskar a růžová paní je v podání herců Klicperova divadla výjimečným zážitkem, který vás nenechá chladnými.

<http://www.jansklenar.com/>

-ju-

Kam za kulturou v Hradci Králové:

10. 2.–10. 5. 2015	FAKULTNÍ NEMOCNICE, VESTIBUL PAVILONU BAŠTECKÉHO (BUDOVA Č. 23) Výstava fotografií MUDr. A. Stepanova a doc. MUDr. J. Studničky, Ph.D.
18. 2.–17. 3. 2015 18. 3.–20. 4. 2015 22. 4.–25. 5. 2015	LÉKAŘSKÁ FAKULTA, GALERIE NA HRADĚ Pavel Matuška – Usmívání Jindřich Modráček – malířská tvorba Jiří Patera – obrazy
20. 2.–21. 6. 2015 3. 4.–15. 11. 2015 24. 4.–15. 11. 2015	MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH Královéhradecký poklad Na vlnách pod plachtami Ochechule, dřasové a další bájní tvorové moří
18. 4. 2015 6. 5. 2015 31. 5. 2015	FILHARMONIE HRADEC KRÁLOVÉ K čemu je užitečný dirigent – koncert s Lukášem Hurníkem Lada Kerndl – Všechno nejlepší – koncert k životnímu jubileu Vangelis Mythodea – Gabriela Beňačková, Simona Šaturová
7. 3. 2015 16. 5. 2015 30. 5. 2015	PREMIÉRY KLICPEROVA DIVADLA A. S. Puškin: Evžen Oněgin Molière: Škola pro ženy D. Drábek: Český les

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ

Špitál sv. Antonína a sv. Alžběty (Císařský špitál)

Ve své dnešní podobě (vrcholně barokní) vznikl přestavbou renesanční budovy K. I. Dietzenhofera v r. 1735. Městské špitálu bylo podle nálezů osídleno již v pravěku a traduje se, že Jan Očko z Vlašimi založil pro chudé r. 1374 chorobinec zasvěcený sv. Antonínovi a Alžbětě (foto 1). Špitál byl současně bohatě obdarován a není zcela jisté, jak přestál husitské války, ale patrně nezanikl, neboť je o něm zmínka r. 1486. Za panování Ferdinanda I. Habsburského (1550) byl obnoven a určen pro 15 špitálníchků a 15 špitálníchic. Nemocní se museli zúčastnit modliteb za královnu Annu, zvanou „matkou chudých a potřebných“ a po smrti zakladatele i za jejího manžela Ferdinanda. V té době špitál sloužil 30 špitálníchkům, navíc zde žili koně a uskladněny postroje i zbroj krále. V r. 1652 byl konstatován špatný stav šindelové střechy a poškození od Švédů. Počet ošetřovaných silně poklesl na 5 mužů a 7 žen. R. 1733 předložil K. I. Dietzenhofer návrhy kaple, špitálních budov (ženské i mužské), vyzdobení nemocničních světnic sv. Alžbětou (ženské) a sv. Antonínem (mužské) (foto 2). Světnice pojmy asi 16 nemocných žen a stejný počet mužů. Špitál, který již byl v provozu, byl r. 1784 zrušen a budovy předány dělostřeleckému vojsku. Arcivévoda Rudolf nechal přestavět kanceláře na ubytovnu pro mužstvo.

Po I. světové válce požádala Jednota pro dostavbu chrámu sv. Víta o místnosti k ubytování ředitele a byty zaměstnanců archeologického průzkumu hradu.

R. 1720 se v sousedství usadily voršilky a položily základní kámen ke kostelu Jana Nepomuckého (čp. 72/IV). Konvent byl v r. 1784 zrušen a budovy a kostel připadly vojsku. Ten nadále sloužil jako skladiště, biograf a tělocvična (foto 3).

Jan Smit

GREAT NEBULA IN ORION

VAN DEN BERGH NEBULA IN CAMELOPARDALIS
Astrophotography by Miloš Hroch